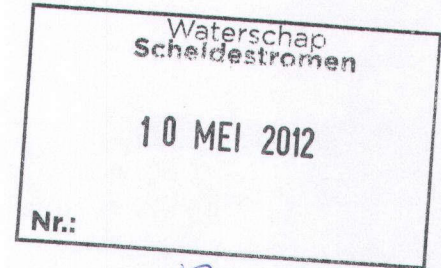

bericht op brief van: 12/10/2011
uw kenmerk: 2011024953
ons kenmerk: 12011747/NB.11.032
afdeling: Water en Natuur
bijlage(n): -
behandeld door: [REDACTED]
doorkiesnummer: [REDACTED]
onderwerp: Vergunning ex artikel 19d van de
Natuurbeschermingswet 1998

Waterschap Scheldestromen
t.a.v. [REDACTED]
Postbus 1000
4330 ZW MIDDELBURG

verzonden: - 9 MEI 2012

Middelburg, 8 mei 2012

Geachte heer [REDACTED],

Op 28 september 2011 ontvingen wij uw brief, met daarin de aanvraag voor een vergunning voor noodzakelijk uit te voeren werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder in het Natura 2000-gebied Oosterschelde. De ontvangst van uw aanvraag is op 25 oktober 2011 (kenmerk 11115614) bevestigd. U vraagt deze vergunning aan op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. In deze brief geef ik u ons antwoord.

Vergunning

Wij verlenen u vergunning voor noodzakelijk uit te voeren werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder. De vergunning bestaat uit deze brief met de drie toegevoegde delen A, B en C. Leest u vooral deel A van deze vergunning zorgvuldig door; hierin staan de voorschriften die we aan de vergunning verbinden.

Geldigheid

De vergunning is voor onbepaalde tijd geldig.

Beroep

Tegen dit besluit kunt u schriftelijk beroep instellen. U dient uw beroepschrift te richten aan:

Voorzitter van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

In uw beroepschrift neemt u tenminste op:

- uw naam
- uw adres
- de datum
- tegen welk besluit u beroep instelt
- waarom u beroep instelt
- uw handtekening.

U moet het beroepschrift indienen binnen zes weken na de dag waarop het besluit is bekendgemaakt. Doorgaans is dat de dag na de datum van verzending die u hierboven vermeld ziet. Overschrijding van de termijn kan er toe leiden dat met uw beroep geen rekening meer wordt gehouden.

Voor meer informatie kunnen wij u een informatiefolder toezenden. U kunt deze aanvragen via telefoonnummer (0118) 631260. Deze informatie is ook te downloaden via <http://loket.zeeland.nl/bezwaar/beroep>.

Voorlopige voorziening

Zodra iemand een beroep indient tegen deze vergunning, betekent dat niet dat de vergunning direct geschorst is. Om een mogelijke herziening van dit besluit te bespoedigen kan de indiener van een beroepschrift een verzoek om een voorlopige voorziening indienen. Dit kan wanneer de indiener van mening is dat er sprake is van 'onverwijlde spoed', gelet op de betrokken belangen (artikel 8.81, lid 1 van de Algemene Wet Bestuursrecht). Voor de behandeling van het verzoek is griffierecht verschuldigd. Het verzoek kunt u richten aan:

Voorzitter van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

Vragen

Heeft u vragen over de vergunning? Belt u dan met de heer [REDACTED], bereikbaar via [REDACTED] op maandagen t/m donderdagen tussen 8.30 u en 17.00 u.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,
namens dezen,

[REDACTED]

hoofd afdeling Water en Natuur.

Deze vergunning bestaat uit drie delen:

In deel **A** leest u waarvoor en waarom u de vergunning krijgt.

In deel **B** leest u over het wettelijke kader en het beleid die een rol spelen bij het verlenen van deze vergunning.

In deel **C** leest u meer over het Natura 2000-gebied Oosterschelde en de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied.

Deel A. De vergunning

Wij verlenen u (Waterschap Scheldestromen) vergunning voor de noodzakelijk uit te voeren werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder in en/of grenzend aan het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Dit doen we op grond van artikel 19d, eerste lid van de Natuurbeschermingswet 1998.

De vergunning is gebaseerd op de aanvraag inclusief alle bijgevoegde stukken. De eventuele negatieve effecten op beschermde natuurwaarden zijn uitsluitend beoordeeld op de te vergunnen activiteiten zoals die in de aanvraag beschreven zijn. De werkzaamheden dienen dan ook te worden uitgevoerd conform de aanvraag, voor zover niet in tegenspraak met de in deze vergunning geformuleerde voorwaarden. Wijzigingen in de uitvoering die wenselijk of noodzakelijk zijn en die geen extra of andere negatieve effecten op beschermde natuurwaarden teweegbrengen, kunnen tijdens de looptijd van de vergunning mogelijk wel doorgevoerd worden. Om te bepalen of de wijziging met of zonder een gewijzigde vergunning doorgevoerd kan worden dient altijd contact opgenomen te worden met het bevoegde gezag, de provincie Zeeland.

Hieronder leest u achtereenvolgens:

1. welke voorschriften wij aan deze vergunning verbinden;
2. tot wanneer de vergunning geldig is;
3. voor welke activiteiten u de vergunning precies krijgt;
4. op welke argumenten wij onze beslissing hebben gebaseerd;
5. de zienswijzen van verschillende belanghebbenden.

1. Voorschriften

Om de natuur in het Natura 2000-gebied te beschermen, verbinden we aan de vergunning een aantal voorschriften. Tijdens het uitvoeren van uw activiteit bent u dan ook verplicht zich aan onderstaande voorschriften te houden.

1. De werkzaamheden dienen strikt conform de vergunningaanvraag te worden uitgevoerd, voor zover niet in strijd met de voorschriften in deze vergunning.
2. De werkzaamheden aan de dijkglorring dienen vanaf uiterlijk 1 april te starten.
3. De werkstrook heeft maximaal een breedte van 15 meter bij droogvallend slik en schor, gerekend vanaf de nieuwe waterbouwkundige teen van de dijk, uitgezonderd het dijktraject tussen de dijkpalen 764 en 772 (zie volgend voorschrift).
4. Tussen de dijkpalen 764 en 772 geldt een specifieke beperking van de werkstrookbreedte. In deze zone moet minimaal een strook van 6 meter schor, gerekend vanaf de schorrand langs de kreek, volledig ongemoeid gelaten worden. Dit betekent dat de werkstrook hier slechts enkele meters breed zal zijn. De schorbodem mag in de zes-meter-zone vanaf de schorkreek dus niet vergraven worden en de zone mag ook niet gebruikt worden als depotlocatie voor de in de werkstrook ontgraven grond.
5. De grasvegetatie op de dijk dient voor 15 maart kort gemaaid te worden.
6. De vegetatie in de werkstrook (zoals gedefinieerd in de voorschriften 3 en 4) dient vanaf 15 maart (voorafgaande aan de maand waarop met de werkzaamheden wordt gestart) platgereden te worden, zolang hier niet gewerkt wordt.
7. Hekken en/of rasters worden teruggeplaatst waar die er nu ook al zijn.
8. De onderhoudstrook dient te worden afgewerkt met grof, niet-befietsbaar, niet-afgewalst open steenasfalt (OSA 20/32 mm).
9. Het schor in de werkstrook dient aansluitend op de werkzaamheden over de gehele breedte van de werkstrook op de oorspronkelijke hoogte te worden teruggebracht. Eventuele kreekjes die binnen de werkstrook zijn gelegen dienen vooraf geregistreerd, en na afloop, hersteld te worden.
10. Eventuele aanleg en gebruik van een onderwaterdepot, een tijdelijk aan te leggen loswal en/of het gebruik van een puinbreker maakt geen onderdeel uit van deze vergunning en is niet toegestaan. Het eventueel lossen van stenige materialen op de onder- en/of boventafel van de te verbeteren dijkglorring

ing en/of in de aangrenzende zone in de werkstrook maakt wel onderdeel uit van deze vergunning en is toegestaan.

11. Er vindt op het slik of schor buiten de werkstrook en in aangrenzende dijktrajecten geen opslag plaats van materiaal en/of grond.
12. Er vindt geen betreding van het voorland buiten de werkstrook plaats, niet door personen noch met materieel.
13. Alle materialen en afval dienen op een zodanige wijze opgeslagen te worden dat ze niet door verwaaiing, verspoeling of op andere wijze in het Natura 2000-gebied verspreid kunnen raken.
14. Na afloop van de werkzaamheden dient het dijktraject in ordelijke toestand te worden achtergelaten, uiterlijk per 15 november van hetzelfde jaar als uitvoering, hetgeen wil zeggen dat ten behoeve van de werkzaamheden gebruikte en/of vrijgekomen materialen en afval worden opgeruimd en uit het Natura 2000-gebied afgevoerd.
15. Bodem- en waterverontreinigende stoffen die ten gevolge van de vergunde activiteit in aanraking komen met de bodem of het oppervlaktewater worden onverwijld opgeruimd en naar een erkende verwerker gebracht.
16. Ter plaatse van de werkzaamheden oorspronkelijk aanwezige bebording, waaronder de bebording met toegankelijkheidsverboden, die in verband met de werkzaamheden onvermijdelijk tijdelijk verwijderd moet worden, dient zo snel mogelijk en uiterlijk aansluitend op de werkzaamheden op de oorspronkelijke locatie teruggeplaatst te worden.
17. Er wordt geen geluidsapparatuur of geluid producerende apparatuur gebruikt, anders dan strikt noodzakelijk is (voor de uitvoering en in verband met communicatie of veiligheid).
18. De vergunning moet aanwezig zijn op de locatie van de werkzaamheden. Medewerkers ter plaatse moeten op de hoogte zijn van de in de vergunning opgenomen voorschriften.
19. U dient minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden te melden wanneer u begint met uw werkzaamheden. U doet dit via het e-mailadres handhaving.groen@zeeland.nl onder vermelding van kenmerknummer NB.11.032.
20. Uiterlijk 2 dagen nadat de werkzaamheden zijn beëindigd wordt dit gemeld op het hierboven genoemde e-mail adres onder vermelding van kenmerknummer NB.11.032.

2. Geldigheid

Deze vergunning is voor onbepaalde tijd geldig. Zorgvuldig nakomen van de bovenstaande voorschriften, voorkomt dat we de vergunning voortijdig intrekken of wijzigen.

3. Uw activiteiten

U heeft de vergunning aangevraagd voor het uitvoeren van werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder in de gemeente Tholen.

U geeft aan dat een groot deel van de Nederlandse dijken aan de zeezijde tegen golven wordt beschermd door een steenbekleding. Uit onderzoek van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen is naar voren gekomen dat in Zeeland deze steenbekleding onvoldoende tegen zeer zware stormen bestand is. Anders gezegd: de steenbekleding is in veel gevallen te licht en voldoet niet aan de veiligheidsnorm zoals die in de Wet op de waterkering is vastgelegd. Om dit probleem op te lossen is in 1996 het project Zeeweringen gestart. Hierin werken Rijkswaterstaat en Waterschap Scheldestromen samen. Daarvoor is het Projectbureau Zeeweringen in het leven geroepen. Het doel is de met steen beklede delen van het buitentalud van de dijk te verbeteren op de plaatsen waar dat nodig is.

Het gehele dijktraject heeft een lengte van circa 3,6 kilometer en is gelegen tussen de dijkpalen 740 en 776^{+40m}. Het betreft de kadastrale percelen ANL00C 137 en 138, ANL00G 2227, ANL00H 995, 1058 en 1059 en VSM03G 141, 444 en 478. De planning is om dit dijktraject in 2013 te verbeteren.

Op hoofdlijnen omvatten uw werkzaamheden de volgende onderdelen; de afwerking en inrichting van de onderhoudstrook is naar aanleiding van de ingezonden zienswijzen aangepast ten opzichte van de aanvraag (zie paragraaf 5 van deel A van deze vergunning):

- Het verwijderen van de oude dijkvloeiing in het gehele dijktraject behalve tussen dijkpalen 775^{+50m} en 776^{+40m}. Dat laatste deel is goed getoetst en wordt niet verbeterd.
- Het bekleden van de onder- en boventafel van de dijk met asfalt in het gehele dijktraject behalve tussen dijkpalen 775^{+50m} en 776^{+40m}, waar de bekleding gehandhaafd blijft. De nieuw beklede onder- en boventafel wordt afgestrooid met gebiedseigen grond en ingezaaid.
- Het aanleggen van een nieuwe onderhoudstrook op de stormvloedberm over het gehele dijktraject. De onderhoudstrook wordt afgewerkt met grof, niet-befietsbaar, niet-afgewalst open steenasfalt (OSA 20/32 mm).
- Binnen het dijktraject zelf zal geen depotruimte worden ingericht.

4. Onze overwegingen

Om tot deze vergunningverlening te komen, hebben we een aantal zaken zorgvuldig afgewogen. Hieronder leest u welke argumenten een rol speelden bij ons besluit.

** Een beoordeling van de effecten is noodzakelijk*

Het uitvoeren van werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder vindt plaats in en/of grenzend aan het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Significant negatieve effecten van deze activiteit op de beschermde natuurwaarden zijn op voorhand niet uit te sluiten. De activiteit is niet opgenomen in een beheerplan zoals bedoeld in artikel 19a of artikel 19b. Er is ook geen sprake van een activiteit die als bestaand gebruik zoals bedoeld in artikel 1 sub m kan worden gekwalificeerd. De werkzaamheden houden niet direct verband met en zijn niet nodig voor het beheer van het gebied. Dit betekent dat er sprake is van een project waarvan op objectieve wijze onderzocht en passend beoordeeld dient te worden wat de effecten van de activiteiten (kunnen) zijn.

U gaat in uw vergunningaanvraag in op de eventuele negatieve effecten van uw activiteiten op de beschermde natuurwaarden. Daartoe heeft u Oranjewoud opdracht gegeven om een passende beoordeling van uw voorgenomen activiteiten op te stellen. Het resulterende rapport PZDB-R-11216 'Passende beoordeling Hollarepolder Joanna-Mariapolder' (d.d. 1 augustus 2011) heeft u als bijlage bij uw aanvraag gevoegd. Tevens heeft u bij de aanvraag de door Arcadis opgestelde rapportage 'Planbeschrijving Hollarepolder, Joanna-Mariapolder PZDT-R-11199 ontw. verbetering steenbekleding' (d.d. 24 augustus 2011), evenals een addendum hierop, gevoegd. Via e-mail heeft u op ons verzoek nadere informatie verschaft over de inrichting van de onderhoudsstrook. Deze email hebben we als stuk aan de aanvraag toegevoegd.

Naar ons oordeel bevat uw vergunningaanvraag inclusief alle stukken de benodigde objectieve informatie om de effecten van de geplande activiteiten te kunnen beoordelen.

** Provincie Zeeland is bevoegd vergunning te verlenen*

Een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt verleend door gedeputeerde staten van de provincie waarin het betrokken beschermde gebied is gelegen. Wanneer het beschermde gebied in meerdere provincies is gelegen, zijn gedeputeerde staten van de provincie waar het grootste deel van het gebied is gelegen het bevoegde gezag om de vergunningaanvraag te behandelen, voor zover de vergunningaanvraag mede betrekking heeft op delen van het gebied gelegen in andere provincies. De aanvraag dient in dat geval in overleg met de andere provincie(s) te worden behandeld.

Indien een aanvraag van een vergunning als bedoeld in artikelen 16, eerste lid en 19d, eerste lid, betrekking heeft op een project dat of andere handeling die hoofdzakelijk gevolgen kan hebben voor een deel van een Natura 2000-gebied dat is gelegen binnen de grenzen van één provincie, beslissen gedeputeerde staten van de provincie waarin dat deel van het Natura 2000-gebied is gelegen over de aanvraag.

Wanneer er sprake is van een activiteit of uitzondering zoals genoemd in het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998, is niet gedeputeerde staten het bevoegde gezag om de vergunningaanvraag te behandelen, maar de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Deze vergunningaanvraag ziet toe op activiteiten die plaatsvinden in en/of grenzend aan het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Dit gebied is geheel gelegen op het grondgebied van de provincie Zeeland. De effecten van de activiteit hebben enkel gevolgen voor dit Natura 2000-gebied. De uit te voeren activiteiten worden niet genoemd in het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998. Dit betekent dat gedeputeerde staten van de provincie Zeeland bevoegd zijn deze vergunningaanvraag te behandelen.

** Geen strijdigheid met algemene doelen en kernopgaven*

Voor alle Natura 2000-gebieden zijn dezelfde vijf algemene doelen geformuleerd en per gebied zijn kernopgaven geformuleerd. Deze algemene doelen en kernopgaven zijn een hulpmiddel bij de formulering van de doelen op gebiedsniveau. Op dit gebiedsniveau geven de kernopgaven aan wat de belangrijkste verbeteropgaven zijn en wat de belangrijkste bijdrage van dat landschap aan het Natura 2000-netwerk is. De kernopgaven omvatten vaak verscheidene habitattypen en soorten die op landschapsniveau en op gebiedsniveau om een samenhangende aanpak vragen in het kader van beheer en inrichting. De in de aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden opgenomen instandhoudingdoelstellingen zijn de specifieke uitwerking van de algemene doelen en kernopgaven per Natura 2000-gebied. De effecten van de te vergunnen werkzaamheden op die instandhoudingdoelstellingen zijn beoordeeld. Die beoordeling is de kern van deze vergunning. Verderop in deze paragraaf 'Onze overwegingen' blijkt uit de beoordeling dat geen significant negatieve effecten op zullen treden. Het uitvoeren van werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder achten wij dan ook niet in strijd met de algemene doelen en kernopgaven opgesteld voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde.

** Inrichting onderhoudsstrook*

In uw aanvraag heeft u aangegeven de onderhoudsstrook met dicht asfalt af te willen werken en deze voor doorgaand fietsverkeer af te willen sluiten met hekwerken met voetgangersluizen. In het ontwerpbe-

sluit gaven wij aan dat wij van mening waren dat een andere inrichting noodzakelijk was om het beoogde doel te kunnen bereiken. Het beoogde doel is om

Intensivering van het recreatieve gebruik tegen te gaan en het huidige extensieve recreatieve medegebruik voortgang te kunnen laten vinden. Wij meenden dat de inrichting zodanig moest zijn, dat de situatie na de dijkverbetering vergelijkbaar is aan de huidige. Wij schreven daarom voor om de onderhoudsstrook zodanig af te werken dat deze wederom begroeid zou raken en geen hekken te plaatsen waar die in de huidige situatie ook niet staan.

In uw zienswijze heeft u aangegeven het daar niet mee eens te zijn. Ook andere belanghebbenden hebben gereageerd op de afwerking en de inrichting van de onderhoudsstrook. Naar aanleiding van alle zienswijzen hebben wij in nauw overleg met het waterschap als vergunningaanvrager en Rijkswaterstaat Zeeland, als voortouwnemer voor het Natura 2000-beheerplan voor de Deltawateren, waar de Oosterschelde toe behoort, intensief gezocht naar een aanvaardbare oplossing. Deze is gevonden (zie tevens paragraaf 5 van deel A van deze vergunning voor aanvullende motivatie):

- De onderhoudsstrook wordt in dit dijktraject afgewerkt met niet-befietsbaar, niet-afgewalst, grof Open Steenasfalt (OSA 20/32 mm).
- De onderhoudsstrook wordt niet met grond of klei afgestrooid.
- Er worden geen hekken geplaatst waar die voor de dijkverbetering ook niet aanwezig waren.

Naar onze mening past deze oplossing uitstekend, ook binnen de formulering van het ontwerpbesluit. De inrichting is zodanig dat na de dijkverbetering een vergelijkbare situatie ontstaat: een groene dijk met alleen hekken en afrasteringen waar die in de huidige situatie ook staan. Hiermee kan het huidige recreatieve gebruik voortgang vinden en is niet te verwachten dat deze toe zal nemen, waardoor verstoring van aanwezige natuurwaarden wordt voorkomen.

** Effecten zijn mogelijk op beschermde habitattypen, soorten en 'oude doelen'*

In het Natura 2000-gebied Oosterschelde zijn binnen het beïnvloedingsgebied van de werkzaamheden aan dit dijktraject drie categorieën specifieke instandhoudingsdoelen te onderscheiden: habitattypen, soorten en de zogenaamde oude doelen. Bij habitattypen betreft het tijdelijke verstoring en/of onttrekking van het habitatype Schorren en zilte graslanden (H1330); andere kwalificerende habitattypen zijn niet aanwezig langs dit dijktraject. Bij soorten betreft het mogelijke effecten op een reeks van vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied zijn opgesteld; overige kwalificerende soorten komen niet in de invloedssfeer van de activiteiten voor of ondervinden er geen effect door. Bij 'oude doelen' betreft het tijdelijke effecten op broedende tureluurs en zoutplanten die op de dijkvlooiing voorkomen. Overige 'oude doelen' komen niet voor, worden niet beïnvloed of komen overeen met Natura 2000-doelen.

** Er zijn geen significant negatieve effecten op habitattypen*

Langs het dijktraject komt alleen het habitatype Schorren en zilte graslanden (H1330) voor. Er zal geen permanent ruimtebeslag plaatsvinden, maar wel tijdelijk door het noodzakelijke gebruik van een werkstrook. In de werkstrook wordt de teen van de dijk vrijgemaakt, is ruimte nodig om de teen te verschuiven en tijdelijk de ontgraven schorgrond op te slaan. Het gaat om een oppervlak van circa 4,4 ha. Na de dijkverbetering wordt de schorgrond teruggeplaatst en onder zodanige voorwaarden dat herstel van het schor zal plaatsvinden. Die voorwaarden zijn als voorschrift in deze vergunning opgenomen.

Normaal gesproken wordt een maximale breedte van de werkstrook van 15 meter uit de nieuwe waterbouwkundige teen van de dijk als voorwaarde gehanteerd. Tussen de dijkpalen 764 en 772 ligt de hoofdkreek van het schor tot binnen die werkstrook. Voor het herstel van het ontgraven schor is het belangrijk dat een voldoende brede strook van het schor langs de kreek volledig intact blijft, zodat voorkomen wordt dat de ontgraven en later teruggeplaatste schorbodem met het stromende water verspoelt. Daarom is als mitigerende maatregel voorgesteld om in deze zone minimaal een strook van 6 meter schor, gerekend vanaf de schorrand langs de kreek, volledig ongemoeid te laten. De schorbodem mag dus hier niet vergraven worden en de zone mag ook niet gebruikt worden als depotlocatie voor de in de werkstrook ontgraven grond. Deze mitigerende maatregel is als voorwaarde in deze vergunning opgenomen.

De tijdelijke, negatieve resteffecten achten wij onvermijdelijk, niet significant en aanvaardbaar.

** Er zijn geen significant negatieve effecten op 'Natura 2000-broedvogels'*

Van de broedvogelsoorten waarvoor in het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Oosterschelde instandhoudingsdoelen zijn opgenomen is de bruine kiekendief de enige soort die enige malen in het projectgebied, namelijk op het schor, heeft gebroed. De soort broedt daarbij meestal vrij ver van de dijk, op meer dan 200 meter afstand. Door de werkzaamheden aan het dijktraject minstens vanaf 1 april te laten starten kan een eventueel zich vestigend broedpaar wennen aan de verstoring, dan wel een broedplaats kiezen buiten de verstoorde zone.

De tijdelijke, negatieve resteffecten op broedvogels achten wij onvermijdelijk, niet significant en aanvaardbaar.

** Er zijn geen significant negatieve effecten op 'Natura 2000-niet-broedvogels'*

Het dijktraject grenst over de gehele lengte aan een schor. Alleen in het westelijke deel van het schor bevindt zich een schorkreek met daarin droogvallend slik binnen de verstoringszone rondom het dijktraject. Foeragerende vogels bevinden zich in de periode van de werkzaamheden voornamelijk in die kreek. Voor veel van de daar foeragerende soorten geldt dat de betrokken aantallen in die periode relatief laag zijn ten opzichte van de aantallen die in het gehele Natura 2000-gebied verblijven, namelijk (veel) minder dan 1 %. Voor vijf soorten vormen de aantallen echter een relatief groot percentage, namelijk wilde eend, kleine zilverreiger, lepelaar, tureluur en groenpootruiter.

Wilde eenden gebruiken het dijktraject in de beschouwde periode met name om te rusten. Voor eventueel door de werkzaamheden verstoorde wilde eenden zijn ruime uitwijkmogelijkheden in de nabije omgeving op en rond dit grote schorgebied. Significant negatieve effecten zijn daarom niet te verwachten. Voor de kleine zilverreiger geldt dat de aantallen vogels in het Natura 2000-gebied ruim boven het instandhoudingsdoel liggen. Bovendien zijn er ruime uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving om te foerageren. Significant negatieve effecten zijn daarom niet te verwachten. Voor de lepelaar geldt dat de aantallen significant sterk toenemen en ver boven het instandhoudingsdoel liggen. Significant negatieve effecten zijn daarom niet te verwachten. Voor de tureluur geldt dat de aantallen foeragerende vogels in het Natura 2000-gebied stabiel zijn en de laatste jaren zelfs een matige toename laten zien, dat de aantallen ruim tot ver boven het instandhoudingsdoel liggen en dat er in de directe omgeving ruim voldoende alternatieve foerageergebieden zijn. Significant negatieve effecten zijn daarom uitgesloten. Voor de groenpootruiter geldt dat de aantallen in het Natura 2000-gebied iets boven het instandhoudingsdoel liggen, dat er voldoende uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving liggen en dat de soort minder verstoringsgevoelig is. Significant negatieve effecten zijn daarom niet te verwachten.

Als hoogwatervluchtplaats vervult het dijktraject in de beschouwde periode een relatief kleine functie voor vogels. Belangrijke hoogwatervluchtplaatsen bevinden zich buiten de verstoringszone op het schor, dicht bij de schorrand, op het dijktraject langs de Van Haftenpolder, in de Van Haftenpolder (Het Stinkgat) en het Rammegors. Alleen de groenpootruiter is een soort waarvan aantallen van enige betekenis zijn waargenomen. De aantallen in het Natura 2000-gebied zijn min of meer stabiel en liggen iets boven het instandhoudingsdoel. Bovendien zijn er uitwijkmogelijkheden om te overtuigen op de niet verstoorde delen van het schor, in de Van Haftenpolder (Het Stinkgat) en het Rammegors. Significant negatieve effecten zijn daarom niet te verwachten.

Wij achten de tijdelijke, negatieve resteffecten op Natura 2000-niet-broedvogels onvermijdelijk, niet significant en aanvaardbaar.

** Er is geen aantasting van de wezenlijke kenmerken van de 'oude doelen'*

Voor wat betreft de zogenoemde oude doelen komen in het beïnvloedingsgebied van de werkzaamheden de broedvogel tureluur en zoutplanten voor.

In het kader van de Flora- en faunawet worden maatregelen genomen om het vestigen van broedvogels op de dijk en in de werkstrook te voorkómen. Deze behelzen het kort houden van de grasvegetatie op de dijk en het platrijden van de schorvegetatie in de werkstrook voorafgaande aan het broedseizoen van de tureluur, waardoor deze zones tijdelijk ongeschikt worden als broedlocatie. De werkzaamheden aan het dijktraject beginnen al voor het broedseizoen, zodat zich vestigende broedvogels wennen aan de verstoring, dan wel een broedplaats kiezen buiten de verstoorde zone. Die maatregelen zijn als voorschriften in deze vergunning opgenomen.

Op het dijktaalud komen meerdere soorten zoutplanten voor. Door de dijkverbetering verdwijnen onvermijdelijk de aldaar groeiende planten. De nieuwe bekleding wordt afgestrooid met grond en ingezaaid. Zoutplanten hebben zodoende volop gelegenheid om zich hier te vestigen en dus te herstellen.

De tijdelijke, negatieve effecten op de zogenoemde oude doelen achten wij onvermijdelijk, niet significant en aanvaardbaar.

** Er zijn geen significant negatieve effecten door het gebruik van fosforslakken*

Bij de dijkverbetering zullen fosforslakken worden toegepast. Alle materialen die worden toegepast dienen te voldoen aan het Besluit bodemkwaliteit, waaraan onder andere ecotoxicologische vereisten ten grondslag liggen. Momenteel is er discussie over het gebruik van staal- en fosforslakken bij vooroeverbestortingen in Zeeland. In het kader van die vooroeverbestortingen wordt het gebruik van die materialen extra op eventuele effecten gemonitord. De toepassing van slakken bij de dijkverbeteringen is wezenlijk anders dan bij de vooroeverbestortingen. Ze worden toegepast als grondverbetering of als funderingslaag onder de onderhoudsstrook op de berm van de dijk. Bij toepassing als grondverbetering worden de slakken afgedekt met een filterlaag en de stenen bekleding. In het geval van toepassing als fundering voor de onderhoudsstrook worden de slakken afgedekt met een asfaltlaag. In beide gevallen bevinden ze zich in een zone die slechts tijdelijk (in het geval van grondverbetering) of nauwelijks (in het geval van fundering onderhoudsstrook) onder water staat. Daarnaast is er geen direct contact met oppervlaktewater en het indirecte contact is slechts tijdelijk. Tot op heden zijn slakken op zeer ruime schaal toegepast bij de diverse waterstaatswerken in Zeeland, inclusief de reeds uitgevoerde dijkverbeteringen. Tot op heden zijn er geen

aanwijzingen bekend dat er negatieve effecten door het gebruik van slakken als grondverbetering en/of fundering bij dijkverbeteringen optreden. Verder heeft Projectbureau Zeeweringen aangegeven dat de monitoring bij de vooroeverbestortingen nauwlettend gevolgd zal worden en dat, indien dat op basis daarvan noodzakelijk is, het gebruik van slakken heroverwogen zal worden. De nieuwste resultaten van deze monitoring en nader onderzoek die op 22 september 2011 door Rijkswaterstaat op een informatiebijeenkomst zijn gepresenteerd ondersteunen dat het tot nog toe gevoerde beleid niet aangescherpt hoeft te worden. Wij achten de negatieve effecten van het gebruik van fosforslakken niet significant en aanvaardbaar.

** In combinatie met andere activiteiten in de Oosterschelde veroorzaakt uw activiteit geen significant negatieve effecten*

Ook als we kijken naar andere activiteiten in de Oosterschelde treden er in gezamenlijkheid geen significant negatieve effecten op. We denken hierbij aan activiteiten die tegelijkertijd met uw activiteit plaatsvinden. Cumulatieve effecten kunnen zowel worden veroorzaakt door autonome ontwikkelingen (het bereiken van een nieuw morfologisch evenwicht na het uitvoeren van de deltawerken en de verwachte zeespiegelstijging) als diverse menselijke activiteiten in het gebied zoals scheepvaart, visserij en recreatie.

Door de werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder vindt een tijdelijke verstoring plaats van vogels waarvoor de Oosterschelde als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Daarnaast vindt enige verstoring van habitattypen en zoutvegetaties plaats. Verdere menselijke activiteiten, die ook een negatieve invloed kunnen hebben op de genoemde soorten en habitattypen in het gebied zijn visserij en recreatie, maar ook werkzaamheden in het kader van het vergroten van de veiligheid.

Algemene autonome ontwikkelingen

De Oosterschelde is een zout getijdenwater, dat zeewaarts en landwaarts wordt begrensd door de Stormvloedkering en de compartimenteringsdammen. Door de afsluitingen zijn er zowel de stroomsnelheden als ook de dynamiek afgenomen. Er wordt geen rivierslib meer aangevoerd en de geulen zijn te ruim gedimensioneerd. Het gevolg is de zogenoemde 'zandhonger', dat wil zeggen dat platen, slikken en schorren eroderen om de geulen op te vullen. Dit zorgt ervoor dat de oppervlakte intergetijdengebieden jaarlijks afneemt met 40 à 50 ha. Het verlies van intergetijdengebied en het verminderen van de droogvalduur betekent een afname van foerageermogelijkheden voor steltlopers. In het doelendocument van juni 2006 wordt er echter rekening mee gehouden dat de teruggang van het intergetijdengebied niet gekeerd kan worden en zijn de doelen op deze afname afgestemd.

Recreatie

De Oosterschelde vormt een aantrekkelijk recreatiegebied, vooral in de zomer. Door geluid en aanwezigheid van onder andere wandelaars, fietsers, boten, (kite-)surfers, sportvissers (inclusief pierenspitters) kunnen broedende, foeragerende, overtijende of rustende vogels en zeehonden verstoord worden. In het geval van de dijkverbeteringswerken zijn vooral de fietsers en wandelaars van belang door hun verstoringseffecten op vogels. Er kan worden aangenomen dat als gevolg van de dijkverbeteringswerkzaamheden de verstoring door recreanten zou kunnen toenemen door de aanwezigheid van nieuwe verharde onderhoudspaden indien ze dichtbij een hoogwatervluchtplaats, een slik of schor liggen. Door mitigerende maatregelen, zoals onder andere het zoneren van het recreatief gebruik van onderhoudspaden, wordt voorkomen dat er (significant-) negatieve effecten van recreanten als gevolg van de werkzaamheden optreden. Voor recreatie in het algemeen geldt dat maatregelen zijn genomen zoals het afsluiten van kwetsbare gebieden om (significant-) negatieve effecten van recreatie op de natuurwaarden van de Oosterschelde te voorkomen.

Visserij

Er worden verschillende vormen van visserij (boomkorvisserij, mosselteelt, vaste vistuigen, mechanische en handmatige kokkelvisserij) in het gebied uitgeoefend die kunnen leiden tot verstoring van vogels en zeehonden door geluid, voedselcompetitie en tot beschadiging van de kwalificerende habitattypen zoals habitatype H1160 (grote baaien). Het bezoeken van kokkelbanken tijdens laagwater in verband met handmatige kokkelvisserij kan een verstoring van rustende of foeragerende vogels tot gevolg hebben. Door de regelgeving zoals het Schelpdierbesluit en het nemen van in vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voorgeschreven mitigerende maatregelen bij het uitoefenen van bijvoorbeeld mechanische en handmatige kokkelvisserij worden negatieve effecten zoals voedselcompetitie en beschadiging van kwalificerende habitattypen zo goed mogelijk beperkt.

Dijkverbeteringswerken

Door de dijkverbeteringswerken kan het intergetijdengebied permanent worden aangetast. De kenmerkende planten en dieren die zich door aanleg van de harde oeverbeschoeiingen op de dijken hebben kunnen ontwikkelen, blijven ook in de toekomst gehandhaafd. Verder kunnen broedende, rustende en foeragerende vogels verstoord worden. Door het nemen van in Natuurbeschermingswet 1998-vergunningen vastgelegde mitigerende maatregelen worden negatieve effecten voor vogels en habitattypen

pen verzacht en significante effecten voorkomen. Voor het totale oppervlakteverlies aan habitattypen veroorzaakt door de dijkversterkingen wordt een herstelopgave gerealiseerd.

Overige activiteiten

Windmolens kunnen negatieve effecten veroorzaken o.a. door geluid of leiden tot aanvaringen. Door het snijden van zeegroenten kan een tijdelijke en plaatselijke verstoring plaatsvinden van de functie van de schorren als hoogwatervluchtplaats, rust-, foerageer- en broedplaats voor vogels. Door betreding van het schor kan het tot verstoring van de vegetatie komen. Door het nemen van in Natuurbeschermingswet 1998-vergunningen vastgelegde mitigerende maatregelen worden negatieve effecten voor vogels en habitattypen verzacht en significante effecten voorkomen. Nieuwe activiteiten worden middels het verlenen van vergunningen geregeld.

** Uw activiteit past binnen het provinciale beleid*

Uw activiteit is in lijn met ons provinciale beleid, zoals dit is vastgelegd in het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012 en de beleidsnota Daar bij de waterkant. Relevante beleidsdoelen betreffen de veiligheid tegen overstromingen en behoud en versterking van de Zeeuwse natuurwaarden. De dijkverbetering is bedoeld om de veiligheid tegen overstromingen op duurzame wijze te waarborgen. De werkzaamheden worden zodanig uitgevoerd dat er geen significante aantasting plaatsvindt van de wezenlijke kenmerken of waarden van de Zeeuwse beschermde natuur en onvermijdelijke verstoringen zo klein mogelijk worden gehouden.

In de beleidsnota Daar bij de waterkant geeft het indicatieve streefbeeld voor het onderhavige dijktraject aan dat in het onderhavige dijktraject doorgaand fietsen van de buitendijkse onderhoudsstrook niet zou kunnen worden toegestaan. Wij hebben een zodanige inrichting van de onderhoudsstrook voorgeschreven dat doorgaand buitendijks fietsverkeer niet mogelijk is.

Naar ons oordeel is er dus geen strijdigheid met het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012 en de beleidsnota Daar bij de waterkant.

** Conclusie*

Het uitvoeren van werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder is geen activiteit die direct verband houdt met en niet nodig is voor het beheer van het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Op voorhand kon niet worden uitgesloten dat deze activiteit, afzonderlijk, of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen zou kunnen hebben voor dit gebied.

Het is daarom dat u, als initiatiefnemer, ter onderbouwing van de vergunningsaanvraag een passende beoordeling in de zin van artikel 19f, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft laten opstellen. Een zodanige beoordeling houdt in dat, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten van het plan of project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen, moeten worden geïnventariseerd.

Op basis van de door u overgelegde passende beoordeling van de gevolgen van het uitvoeren van werkzaamheden aan het dijktraject Hollarepolder, Joanna-Mariapolder voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde, met het oog op de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied, hebben wij vergunning voor deze activiteit kunnen verlenen nu wij op grond van de ons ter beschikking staande informatie en de bij ons zelf aanwezige kennis de zekerheid hebben verkregen dat de activiteit geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied.

De activiteiten hebben geen significant negatieve effecten tot gevolg, ook niet in cumulatie met andere activiteiten. In deze vergunning worden namelijk voorschriften opgenomen die de natuurwaarden van het gebied beschermen. Op die wijze wordt voorkomen dat er significant negatieve effecten optreden.

We hebben hiermee uw activiteit getoetst aan de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oosterschelde, die bestaan uit:

- doelstellingen voor vogelsoorten
- doelstellingen voor habitattypen en habitatsoorten
- doelstellingen uit aanwijzingsbesluiten van de beschermde natuurmonumenten Oosterschelde-Buitendijks en Oosterschelde-Binnendijks.

Tevens hebben wij uw activiteit getoetst aan het geldende provinciale beleid zoals opgenomen in deel B van deze vergunning.

Meer informatie over de Oosterschelde en de instandhoudingsdoelstellingen leest u in deel C van deze vergunning.

5. Zienswijzen van belanghebbenden

Nadat wij uw vergunningaanvraag binnen kregen, hebben wij een afschrift hiervan verstuurd naar:

- de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en
- het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Tholen.

Een ontwerpbesluit hebben wij gedurende zes weken ter inzage gelegd en eventuele belanghebbenden met een publicatie in het huis-aan-huisblad Eendrachtbode (Tholen) daarop geattendeerd. Ze kregen op

die manier de gelegenheid om hun zienswijze te geven op uw aanvraag. Ook u kreeg zo gelegenheid een zienswijze in te dienen.

Er zijn negen zienswijzen op het ontwerpbesluit ingediend, namelijk door (op volgorde van binnenkomst) uzelf (Waterschap Scheldestromen), Dorpsgemeenschap Sint Annaland, Gemeente Tholen, Natuurvereniging Tholen, Watersportvereniging Sint Annaland, Staatsbosbeheer, ZMf, Vogelbescherming Nederland en Samenwerkende Recreatie Tholen & R.M.M.J. Duijm (Recreatieoord De Striene).

Bij de zienswijzen van de dorpsgemeenschap en de natuurvereniging maken de ingezonden brieven het niet expliciet duidelijk, maar beide partijen hebben via telefoon dan wel e-mail verklaard dat de zienswijzen inderdaad betrekking hebben op het ontwerpbesluit van deze vergunning. De zienswijze van Samenwerkende Recreatie Tholen & R.M.M.J. Duijm (Recreatieoord De Striene) is door ons op 17 februari 2012 ontvangen, één dag na het verstrijken van de terinzagelegging.

Wij behandelen hier alle ingediende zienswijzen, ongeacht of de indieners daadwerkelijk als belanghebbenden dienen te worden beschouwd en ongeacht of de zienswijze (net) te laat is ingediend.

Wij vatten de zienswijzen hieronder puntsgewijs samen en geven hierop *in cursief* onze reactie. Naar aanleiding van de zienswijzen is er gezocht naar een oplossing. Deze komt aan de orde in onze overall-overwegingen, aan het einde van deze paragraaf, leidend tot een conclusie voor de definitieve vergunning.

Zienswijze waterschap Scheldestromen

De zienswijze van het waterschap richt zich op voorschrift 8 van het ontwerpbesluit, waarin wij een inrichting van de aan te leggen onderhoudsstrook hebben voorgeschreven die een terugkeer van de huidige situatie voorstaat: een geheel 'groene' dijk met alleen hekken en rasters waar die nu ook staan, zodat na de dijkverbetering het huidige extensieve gebruik doorgang zal kunnen vinden, zonder dat te verwachten is dat het recreatieve gebruik zal toenemen. In de zienswijze verzoekt het waterschap voorschrift 8 uit de vergunning te halen en benadrukt daarbij dat de zorg voor de veiligheid van de waterkeringen een kern-taak is van het waterschap, waarbij een goede bereikbaarheid van wezenlijk belang is. Ze wijst er tevens op dat de gemeente Tholen en de dorpsgemeenschap Sint Annaland dit standpunt ondersteunen en zelfs voor openstelling van de onderhoudsstrook langs het dijktraject zijn. Het waterschap voert de volgende punten aan:

1. Voor beheer, onderhoud en bij calamiteiten, dienen de dijktrajecten te alle tijde met (zwaar) materieel en mensen bereikbaar te zijn. In het verleden zijn een aantal onderhoudsstroken uitgevoerd in open steenasfalt, afgestrooid met grond en ingezaaid. In de praktijk is geconstateerd dat het gras er zich niet goed ontwikkelt, waardoor de opgebrachte grond bij hoogwater kan afspoelen.
Zie onze overall-overwegingen.
2. Bij slechte weersomstandigheden kan er slipgevaar ontstaan voor het materieel, hetgeen tot gevaarlijke situaties voor medewerkers kan leiden.
Zie onze overall-overwegingen.
3. Een bekleding van doorgroeistenen op de onderhoudsstrook vanuit waterkeringstechnisch oogpunt is ongewenst, omdat er eerder schade kan optreden aan de steenbekleding.
Zie onze overall-overwegingen.
4. Het waterschap streeft naar een maximale openstelling van de onderhoudsstroken voor recreatief medegebruik. In 2010 heeft zij besloten om de onderhoudsstroken standaard berijdbaar aan te leggen en niet meer af te strooien met grond. Enerzijds vanwege de voornoemde argumenten en anderzijds om te voorkomen dat bij voortschrijdend inzicht alsnog openstellen van onderhoudsstroken voor recreatief medegebruik tot hoge kosten leidt bij het omvormen van groene onderhoudsstroken naar onderhoudsstroken bestaande uit asfalt.
Ook de provincie streeft naar een maximale openstelling van de buitendijkse onderhoudsstroken. Dit betekent dat wij groene onderhoudsstroken pas voorschrijven als het vanuit natuurbelang noodzakelijk is, hetgeen geen lichtvaardig besluit is. Gezien de ontwikkelingen in de Oosterschelde als gevolg van de zandhonger, waarbij het areaal slikken, platen en schorren doorgaand afneemt en de natuurwaarden, waaronder vogels, op een steeds kleiner oppervlak zijn aangewezen, zal de trend in de toekomst eerder zijn dat er minder dan méér ruimte voor recreatief medegebruik van onderhoudsstroken kan ontstaan. Ook in het kader van het Natura 2000-beheerplanproces voor de Oosterschelde wordt duidelijk dat voor het halen van een aantal instandhoudingsdoelen er knelpunten zijn/ontstaan waarbij het steeds belangrijker wordt om rustgebieden, zoals bij grotere schor- en slikcomplexen, bijvoorbeeld bij het Schor van Sint Annaland, in stand te houden. Het is ons inziens dus niet reëel om te verwachten dat thans of aanstonds 'groen' ingerichte onderhoudsstroken alsnog als doorgaande fietsroute zullen worden opengesteld. Zie verder onze overall-overwegingen.
5. In 2010 hebben Gedeputeerde Staten van Zeeland de nota 'Daar bij de waterkant' vastgesteld. Deze bevat een indicatief streefbeeld voor recreatieve fietsroutes op en langs zeedijken in Zeeland. De provincie heeft aangegeven begin 2011 de routes verder te willen uitwerken met betrokken partijen en nadere afspraken te willen maken over de concrete realisering. Dit is echter tot op heden niet op-

gepakt, hetgeen tot discussies kan leiden bij de openstelling dan wel afsluiting en inrichting van de aan te leggen onderhoudsstroken bij de dijkverbeteringen. Dit komt de voortgang van het project zeeweringen niet ten goede.

Voor ons zijn de uitgangspunten zoals verwoord in de nota 'Daar bij de waterkant' leidend: buitendijkse fietsroutes waar het kan, binnendijs waar het moet. Wij zijn in samenwerking met het waterschap en Rijkswaterstaat Zeeland reeds begonnen aan de concrete invulling van de doorgaande fietsroutes op en langs de zeedijken. Voor de Oosterschelde is daarbij het IBOS-rapport (Integrale Beoordeling van de effecten van dijkverbetering op de natuurwaarden van de Oosterschelde) uitgangspunt, wat grotendeels overeenkomt met het indicatieve streefbeeld van de nota 'Daar bij de waterkant'. Dit gebeurt als onderdeel van het Natura 2000-beheerplan Deltawateren dat momenteel door Rijkswaterstaat Zeeland wordt opgesteld.

6. De provincie voert geen eenduidig beleid bij de onderhoudsstroken. Het waterschap voert aan dat de provincie en andere betrokken partijen voor het dijktraject bij de kerncentrale, waar ook een breed schor voor ligt, een overeenkomst getekend heeft om de onderhoudsstrook in asfalt uit te voeren en wel open te stellen voor fietsers.

Wij bestrijden dat we geen eenduidig beleid voeren. Natuurbeschermingswetvergunningen betreffen steeds maatwerk. Bij het dijktraject langs de kerncentrale is de situatie niet zondermeer vergelijkbaar met de situatie langs het dijktraject bij de Hollarepolder/Joanna-Mariapolder. Ten eerste ligt langs de dijk bij de Hollarepolder/Joanna-Mariapolder een vele malen groter schorgebied met een groot areaal omliggende slikken en platen. Vogels die op die platen en slikken foerageren vinden er op het schor een dichtbijgelegen rustige hoogwatervluchtplaats. Daarvan is bij de kerncentrale geen sprake. Daarenboven is er bij het dijktraject Hollarepolder/Joanna-Mariapolder de mogelijkheid om binnendijs een fietsroute te kiezen. Dat laatste is bij de kerncentrale niet het geval, waar vanwege de veiligheid van de kerncentrale binnenkort al het doorgaande verkeer op de binnendijkse weg aldaar geweerd zal worden. In de huidige situatie wordt de buitendijkse omgeving van de kerncentrale al recreatief medegebruikt, veel intensiever dan bij de Hollarepolder/Joanna-Mariapolder. Om te voorkomen dat fietsers, het betreft hier voornamelijk woon-werkverkeer, bij de kerncentrale vele kilometers om moeten fietsen en aangezien de versturende effecten daarvan veel geringer zijn door het in veel mindere mate voorkomen van natuurwaarden en de al aanwezige mate van recreatie, konden wij instemmen met het openstellen van de onderhoudsstrook bij de kerncentrale.

7. Het waterschap stelt dat met de door hen (in de aanvraag) voorgestelde inrichting, met asfalt en hekwerken, recht wordt gedaan aan de afspraken die het waterschap met natuurorganisaties omtrent doorgaande fietsroutes, en dat het bestaande gebruik, zeegroenten-snijden en wandelen, na de dijkverbetering doorgang kan vinden.

Wij hebben geen rol in de afspraken die het waterschap met natuurorganisaties heeft gemaakt. Wij weten echter dat het onderhavige dijktraject volgens die afspraken niet opengesteld zou moeten worden voor recreatief medegebruik. Binnen die afspraken is echter geen concrete uitwerking gegeven aan a) het begrip 'recreatief medegebruik' en b) de inrichting van de af te sluiten dijktrajecten. Het waterschap interpreteert recreatief medegebruik als 'doorgaande fietsroute', oftewel in niet opengestelde delen mag niet gefietst, maar wel gewandeld worden. Zie daarvoor ook de zienswijzen van de natuurorganisaties die hierna behandeld worden. Wij weten dat die interpretatie en ook de inschatting van de effectiviteit van de door het waterschap gekozen inrichting niet zondermeer door de natuurorganisaties gedeeld worden. In de kern is het echter niet aan ons om in het kader van deze vergunning te treden in deze eventuele discussie. Voor ons zijn de effecten op de beschermde natuurwaarden leidend. Zie verder onze overall-overwegingen.

8. Het waterschap stelt dat het groene karakter van de dijk in de nieuwe situatie met uitzondering van de onderhoudsstrook behouden blijft, omdat de nieuwe bekleding op het buitentalud afgestrooid wordt met grond.

Wij waarderen het zeer dat het waterschap de stenen glooiing wel afstrooit en inzaait. Het is juist daarom extra passend dat ook de onderhoudsstrook op termijn groen wordt. Het asfalt zal ons inziens een blijvend nadrukkelijke afbreuk van het groene en natuurlijke karakter van de dijk vormen. Zie verder onze overall-overwegingen.

9. Het waterschap bestrijdt dat door het niet afstrooien van de onderhoudsstrook met grond en inzaaien met gras het recreatieve buitendijkse gebruik van het dijktraject zal toenemen en dat daarmee significant negatieve effecten niet uit te sluiten zijn en wijst daarbij op de passende beoordeling van de aanvraag.

De passende beoordeling is op dit punt niet heel erg duidelijk uitgewerkt. Het stelt alleen dat de dijk niet opengesteld zal worden en gaat helemaal niet in op de eventuele inrichting en effecten daarvan. Impliciet wordt er in de passende beoordeling vanuit gegaan dat er na de dijkverbetering geen toename is van recreatief medegebruik. Zoals wij in de vergunning hebben aangegeven hebben wij gereede redenen om te twijfelen aan de effectiviteit van de voorgestelde inrichting. Meerdere ervaringen bij eerdere dijkverbeteringen langs Ooster- en Westerschelde hebben laten zien dat afgesloten, niet 'groene' onderhoudsstroken toch door wandelaars en fietsers worden gebruikt, ondanks hekwerken

en/of bebording. Verharde onderhoudsstroken nodigen daar kennelijk toe uit. Zie verder de paragraaf *'Inrichting onderhoudsstrook'* en onze overall-overwegingen.

10. Het dagelijks bestuur van het waterschap ziet geen reden om af te wijken van de planbeschrijving van deze dijkverbetering en heeft derhalve ingestemd met de planbeschrijving, welke op 16 februari 2012 voor definitieve vaststelling in de algemene vergadering is geagendeerd.
Wij nemen hier kennis van. Het staat het bestuur en de algemene vergadering vrij om dergelijke besluiten vast te stellen. In het kader van de vergunningprocedure Natuurbeschermingswet 1998 wordt bezien of dergelijke besluiten in de praktijk ook passen in het kader van die wet.

Zienswijze gemeente Tholen:

De zienswijze van de gemeente richt zich op het beleid van de provincie om de beleving van natuur en landschap in de volle breedte te versterken (Nota 'Daar bij de waterkant') in het algemeen en richt zich in het bijzonder op de toegankelijkheid van de onderhoudsstrook van het onderhavige dijktraject voor recreatief medegebruik. De gemeente voert daarbij de volgende punten aan:

1. De gemeente wil een maximale openstelling van onderhoudsstroken voor recreatief medegebruik. Op het onderhavige dijktraject is al sprake van recreatief medegebruik in de vorm van wandelen en het snijden van zeegroenten. Zij verwacht niet dat openstelling voor fietsers zal leiden tot 'significant' negatieve effecten op de natuurwaarden. Zij wijst erop dat in het ontwerpbesluit op geen enkele wijze onderbouwd wordt waardoor de belangwekkende natuurwaarden, dan wel landschappelijke aspecten 'significant' aangetast worden. Ook wordt voorbijgegaan aan de aspecten van natuur- en milieueducatie in het kader van recreatief medegebruik.

De zienswijze van de gemeente richt zich op de inrichting van de onderhoudsstrook. Het waterschap heeft aangevraagd om de onderhoudsstrook in asfalt uit te voeren en het doorgaand fietsverkeer met afsluitingen te voorkomen. Mede gezien de passende beoordeling (zie punt 9 van de bespreking van de zienswijze van het waterschap) beoogt het waterschap ons inziens met de door haar voorgestelde inrichting het huidige, extensieve, recreatieve gebruik na de dijkverbetering doorgang te kunnen laten vinden. De keuze van het waterschap voor afsluiting is gebaseerd op een eerder uitgevoerd onderzoek waarbij het belang van het dijktraject voor kwetsbare natuurwaarden naar voren is gekomen (Het IBOS-rapport: Integrale beoordeling van effecten van dijkverbetering op de natuurwaarden van de Oosterschelde, 2005). De passende beoordeling die bij de aanvraag hoort, heeft deze situatie getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998, daarbij (impliciet) ervan uitgaand dat het recreatieve gebruik na de verbetering van het dijktraject vergelijkbaar zal zijn aan het gebruik vóór de verbetering. Wat met de aanvraag beoogd wordt is het huidige recreatieve gebruik te kunnen laten continueren, waarbij doorgaand fietsen expliciet is uitgesloten. Volledige openstelling is dan ook niet getoetst in de passende beoordeling.

Wij hebben in het ontwerpbesluit in de paragraaf 'overwegingen' aangegeven waarom wij zorgen hebben over de belangwekkende natuurwaarden. Ten aanzien van de landschappelijke aspecten kunnen wij toevoegen dat wij het landschappelijke beleid zoals verwoord in de Visie zeekeringen Oosterschelde (zie punt 8 van de bespreking van de zienswijze van het waterschap) ondersteunen. Een onderhoudsweg bekleed met gesloten asfalt vinden wij ter plaatse landschappelijk afbreuk doen aan de natuurlijk ogende overgang van een groene dijk naar een groot aangrenzend schorgebied. Wij vragen ons verder af wat het ontwerpbesluit ondermijnt aan natuur- en milieueducatie-aspecten. Indien het ontwerpbesluit gevolgd wordt blijven de mogelijkheden die er nu zijn gehandhaafd: de dijk blijft betreedbaar in dezelfde delen en op dezelfde manier als in de huidige situatie. Zie verder onze overall-overwegingen.

2. Tot op heden heeft met het college van Tholen geen overleg plaatsgevonden of zijn nadere afspraken gemaakt over de concrete uitwerking op basis van de nota 'Daar bij de waterkant', noch voor het onderhavige dijktraject, noch voor de andere dijktrajecten in de gemeente, hetgeen in strijd is met de nota. Omdat er geen overleg heeft plaatsgevonden ontstaan er nu discussies over de openstelling dan wel afsluiting en inrichting van de aan te leggen onderhoudsstroken. Dit komt de voortgang van het project Zeeweringen niet ten goede.

Wij hebben er in goed overleg met het waterschap, als beheerder van de Zeeuwse dijken, en Rijks-waterstaat Zeeland, als verantwoordelijk voortouwnemer voor het Natura 2000-beheerplan voor de Deltawateren, ervoor gekozen om de concrete uitwerking van de Nota 'Daar bij de waterkant' als onderdeel van het genoemde beheerplan te laten plaatsvinden. Die uitwerking wordt reeds in het lopende beheerplanproces meegenomen.

3. De provincie voert geen eenduidig beleid bij de onderhoudsstroken. De gemeente voert aan dat de provincie en andere betrokken partijen voor het dijktraject bij de kerncentrale, waar ook een breed schor voor ligt, een overeenkomst getekend hebben om de onderhoudsstrook in asfalt uit te voeren en wel open te stellen voor fietsers.

Zie onze reactie op punt 6 van de zienswijze van Waterschap Scheldestromen.

4. Gedeputeerde Staten van Zeeland wordt verzocht om op korte termijn met de gemeente in overleg te treden om het indicatieve streefbeeld uit de nota 'Daar bij de waterkant' nader uit te werken.
Zie onze reactie op punt 2 van deze zienswijze.

Zienswijze dorpsgemeenschap Sint Annaland

De dorpsgemeenschap Sint Annaland pleit ervoor dat de onderhoudsstrook na de dijkverbetering geheel opengesteld wordt voor recreatief medegebruik door fietsers en wandelaars. Zij geeft aan dat op deze wijze bewoners en recreanten kunnen genieten van de mooie natuur, zo meer betrokken worden bij het bijzondere van het natuurgebied en zo een bijdrage geleverd wordt aan het behoud ervan. Zij vraagt op welke gronden dit niet mogelijk zou zijn.

Zie onze reactie op punt 1 van de zienswijze van de gemeente Tholen.

Zienswijze Natuurvereniging Tholen

De natuurvereniging stelt dat het geenszins duidelijk is of de natuur schade zal ondervinden van een (opengesteld) fietspad op het onderhavige dijktraject. Anderzijds ziet zij voor de natuurbeleving een toegevoegde waarde bij openstelling. Zij stelt dat fietsers minder verstoring veroorzaken dan wandelaars (zeker met honden) en ruiters te paard, welke nu al gebruik maken van het dijkvak.

De natuurvereniging voert daarbij de volgende punten aan:

1. De natuurvereniging is voor openstelling van de onderhoudsstrook voor doorgaand fietsverkeer, onder voorwaarde van nader onderzoek naar de eventuele effecten van het recreatieve gebruik op de natuurwaarden. Zij geeft aan voornemens te zijn onderzoek te doen naar verstoring van vogels door fietsers langs een schor, in het bijzonder langs de Hollarepolder/Joanna-Mariapolder, om oplossingen of mitigerende maatregelen aan te dragen wanneer verstoring van vogels wordt geconstateerd.
Fietsers zijn inderdaad gemiddeld minder verstorend dan wandelaars. Fietsers hebben echter een veel groter bereik dan wandelaars. Fietspaden zijn daarenboven aantrekkelijk als wandelroute. Opengestelde onderhoudsstroken kunnen derhalve tot een (veel) grotere mate van recreatief medegebruik en daarmee toename van verstoring leiden. Zie tevens onze reactie op punt 1 van de zienswijze van de gemeente Tholen.
2. Met de gemeente is besloten dat een breed overleg met belanghebbenden georganiseerd zal worden om consensus te bereiken over de (on)mogelijkheden van buitendijkse fietsgelegenheid op de verschillende dijkvakken van de gemeente.
Wij nemen hier kennis van. Zie tevens onze reactie op punt 5 van de zienswijze van het waterschap.

Zienswijze Watersportvereniging Sint Annaland

De watersportvereniging pleit voor openstelling van de onderhoudsstrook langs het onderhavige dijktraject voor recreatief medegebruik door fietsers en wandelaars. De watersportvereniging voert daarbij de volgende punten aan:

1. Zij geeft daarbij aan dat veel watersporters ook van de Oosterschelde genieten door te wandelen en te fietsen en promoot daarom in haar Havengids de wandel- en fietsroutes in de omgeving van Sint Annaland. Zij vindt het jammer dat aan de noordkant van het eiland Tholen deze routes niet aan het water grenzen. Openstellen van dit dijktraject kan voorzien in deze behoefte.
Zie onze reactie op punt 1 van de zienswijze van de gemeente Tholen.
2. Als bijkomend voordeel ziet zij dat de mensen zo meer betrokken worden bij het bijzondere van het natuurgebied en op deze wijze een bijdrage leveren aan het behoud ervan. Zij is er van overtuigd dat er geen enkele afbreuk wordt gedaan aan de natuurwaarde van het natuurgebied.
Zie onze reactie op punt 1 van de zienswijze van de gemeente Tholen.
3. De vereniging stelt verder dat het voornemen om dit dijktraject niet open te stellen haaks staat op het provinciale beleid die fietsroutes om de randen van de Oosterschelde juist stimuleert.
Dat is een onjuiste stelling. Het beleid van de provincie Zeeland, verwoord in de Nota 'Daar bij de waterkant', is er juist op gericht om buitendijkse fietsen zoveel mogelijk toe te staan, tenzij het binnen de vigerende beleids- en wetskaders, dat zal vooral vanwege kwetsbare natuurwaarden zijn, niet kan. Het ontwerpbesluit doet dus wel degelijk recht aan het aangehaalde beleid.

Zienswijze Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer is eigenaar en beheerder van een deel van het langs het dijktraject gelegen schorgebied. Zij richt zich in haar zienswijze bewust niet op de voorbereiding en uitvoering van de dijkverbetering. Zij ziet namelijk de noodzaak van de werkzaamheden en heeft er ook voldoende vertrouwen in dat de werkzaamheden zorgvuldig worden uitgevoerd, rekening houdend met de aanwezige natuurwaarden. Staatsbosbeheer stelt dat in de huidige situatie recreatief medegebruik van de buitenzijde van het onderhavige dijktraject vrijwel niet voorkomt. Dit komt door het ontbreken van een verharde onderhoudsstrook en het gevoerde beheer met onder andere schapenbegrazing. De zeewering, het schor en de slikken kennen daardoor een zeer natuurlijke en rustige uitstraling. Verstoring van natuurwaarden komt daardoor momenteel nauwelijks voor. Dergelijke rustige plekken worden steeds schaarser in en langs de Oosterschelde en daarom vindt Staatsbosbeheer het belangrijk dat deze situatie ook na de dijkverbetering gehandhaafd blijft. Staatsbosbeheer voert de volgende punten aan:

1. Zij stelt dat de uitgangspunten van het waterschap voor afsluiting van het onderhoudsstrook, zoals in de planbeschrijving aangegeven, hoogstwaarschijnlijk onvoldoende zijn om de oude situatie omtrent recreatief medegebruik te herstellen nadat de dijkverbetering is uitgevoerd. Er zijn inmiddels helaas diverse voorbeelden dat afsluitingen niet kunnen worden gehandhaafd. Een hekwerk over een asfaltverharding nodigt immers ook uit om verder te gaan in plaats van terug te keren. Vanuit de mogelijkheden voor recreatief medegebruik bezien is de wijziging van grasberm naar geasfalteerde onderhoudsstrook een enorme verandering, waarbij de recreatiemogelijkheden buitendijks toenemen en het aantal rustige dijktrajecten afneemt. Inmiddels zijn er door de onderhoudsstroken vele kilometers buitendijkse natuur ontsloten, die voorheen nauwelijks bereikbaar waren. De huidige wijze van afsluiten stuit op veel maatschappelijke weerstand. Tevens is er vaak een gebrek aan goed bewegwijzerde recreativeroutes en goede publieksvoorlichting ter plaatse, waardoor het onbegrip voor de afsluiting nog eens wordt versterkt. Dergelijke situaties moeten voorkomen worden.
Wij onderschrijven dit. Wij zijn beducht voor situaties waarbij inrichting maatschappelijke weerstand oproept. Mede om die reden hebben wij het voorschrift opgenomen om na de dijkverbetering een vergelijkbare inrichting als in de huidige situatie toe te passen. Conform voorliggend besluit kan het bestaande gebruik gewoon doorgang vinden. Zie verder onze overall-overwegingen.
2. Sommige natuurwaarden, bijvoorbeeld foerageergebieden voor vogels, hoogwatervluchtplaatsen en broedlocaties van kritische en inmiddels zeldzame kustbroedvogelsoorten zijn slecht te verenigen met een intensiever gebruik van waterkeringen. Dergelijke locaties worden steeds schaarser en daarmee wordt een adequate bescherming ervan steeds belangrijker. Staatsbosbeheer stemt om die reden in met de overwegingen en voorschriften in het ontwerpbesluit die betrekking hebben op de wijze van afsluiting van de onderhoudsstrook van onderhavige dijktraject.
Het sterkt ons dat Staatsbosbeheer, als eigenaar en beheerder van een aanzienlijk deel van het aanliggende natuurgebied, zich in het ontwerpbesluit kan vinden. Zie verder onze overall-overwegingen.

Zienswijze ZMf

ZMf verwijst naar het Natura 2000-beheerplan dat in de maak is om de natuurwaarden van de Oosterschelde te behouden. Uit voorlopige onderzoeksresultaten en overleg over mogelijke maatregelen blijkt dat het waarschijnlijk niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen voor een aantal steltlopers in meerdere Deltawateren in de top drie van resterende knelpunten staat. Deze kwetsbaarheid is al langer bekend en heeft ertoe geleid dat al jaren terug overeenstemming tussen enerzijds ZMf en Vogelbescherming Nederland en anderzijds het Waterschap Scheldestromen werd bereikt over welke dijktrajecten zonder meer opengesteld kunnen worden en welke rustig gehouden zouden moeten worden. Het onderhavige dijktraject is van groot belang als broedgebied, hoogwatervluchtplaats en foerageergebied. ZMf vindt het onverminderd van belang om dit dijktraject na de werkzaamheden af te sluiten voor recreanten. Zij hecht aan een groene inrichting, omdat deze bijdraagt aan het optimaliseren van dit dijktraject voor natuurdoelen. Daarnaast is de groene inrichting in lijn met de landschapsvisie die voor het gebied is opgesteld (DLG 2003).

ZMf geeft daarbij mee dat zij geen signalen van het waterschap hebben ontvangen over negatieve ervaringen met onderhoudsstroken in de vele dijktrajecten die inmiddels 'groen' beheerd worden. Zij geeft aan dat de ervaring leert dat niet afgestrooide, geasfalteerde onderhoudsstroken sterk aan fiets-, skate- of wandelpaden doen denken. Afsluiting daarvan is moeilijker voor recreanten te begrijpen en te accepteren. Dit zou de benodigde handavingsinspanning om regelmatige verstoring van kwetsbare vogelsoorten te voorkomen, doen toenemen, evenals de frustratie onder recreanten. Aanbeveling is om voor kwetsbare vogelsoorten reeds gereserveerde onmisbare dijktrajecten optimaal voor de natuur in te richten, opdat andere plaatsen optimaal kunnen worden benut voor ander gebruik. ZMf vraagt derhalve een groene inrichting van dit dijktraject als voorschrift op te nemen in de te verlenen Natuurbeschermingswetvergunning.

Wij interpreteren deze zienswijze van ZMf als een pleidooi om de vergunning te verlenen conform het ontwerpbesluit. Zie verder onze overall-overwegingen.

Zienswijze Vogelbescherming Nederland

Vogelbescherming geeft aan dat bij een eerdere studie (IBOS) gebleken is dat het onderhavige dijkvak van groot belang is voor vogels als foerageergebied, hoogwatervluchtplaats en broedgebied. Op grond daarvan is jaren terug de afspraak tussen het waterschap en ZMf en Vogelbescherming gemaakt om dit dijktraject niet voor recreatie open te stellen. Tot nog toe zijn de niet open te stellen dijkvakken afgestrooid met zand en ingezaaid met gras, om een groene dijk terug te laten keren. Vogelbescherming brengt de volgende punten naar voren:

1. Het waterschap wil de onderhoudsstrook in dit dijkvak uitvoeren in asfalt en afsluiten. Het pad zal echter de uitstraling van een openbaar fietspad hebben, hetgeen ertoe leidt dat fietsers/recreanten de afsluiting niet zullen begrijpen en mogelijk niet accepteren. Een strikte handhaving zal nodig zijn om betreding te voorkomen. Handhaving is een zwakke schakel, zeker als dat bij steeds meer dijkvakken moet gebeuren, nog los van de kosten van herstelwerkzaamheden aan de afsluitingen.

2. Een onderhoudsstrook van asfalt leidt tot minder groen en derhalve tot minder gunstige omstandigheden voor vogels om buitendijks te rusten. Het gebruik van doorgroeiëstenen in plaats van asfalt, biedt sommige vogels daarnaast ook foerageermogelijkheden en een broedplaats.
3. Vogelbescherming Nederland mist een onderbouwing van het waterschap voor hun inzet voor een onderhoudsstrook in asfalt. Er is een aantal verbeterde dijkvakken die als groene dijk zijn uitgevoerd. Ondanks herhaald vragen heeft Vogelbescherming Nederland van het waterschap geen evaluatie mogen ontvangen over de ervaringen met het beheer op groene dijken. Zolang die evaluatie er niet is, neemt Vogelbescherming aan dat er geen negatieve effecten zijn geweest met het huidige beheer.
4. Op basis van de passende beoordeling zijn voor de werkzaamheden aan het onderhavige dijktraject voorschriften opgesteld wanneer, waar en hoe er gewerkt kan worden. Het is logisch deze inspanningen te versterken door goede beschermingsmaatregelen te nemen na de versterking van het dijkvak.
5. Tijdens de overleggen over het toekomstige Beheerplan Natura 2000 voor de deltawateren is heel erg duidelijk geworden dat het moeilijk zal zijn om de instandhoudingsdoelstellingen voor steltlopers te halen. Dat geldt zeker als ook de onderhoudsstroken niet of niet afdoende worden afgesloten. In opdracht van Vogelbescherming heeft Bureau Waardenburg een uitgebreid rapport opgesteld over de effecten van openstelling van onderhoudsstroken op de instandhoudingsdoelstellingen. Het niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen zou een grote belemmering zijn om aan de Natura 2000-verplichtingen te voldoen en als gevolg daarvan een rem op andere ontwikkelingen geven.
Wij interpreteren de zienswijze van Vogelbescherming Nederland als een pleidooi om de vergunning te verlenen conform het ontwerpbesluit. Zie verder onze overall-overwegingen.

Zienswijze Samenwerkende Recreatie Tholen & R.M.M.J. Duijm (Recreatieoord De Striene)

De zienswijze is ingediend zowel op persoonlijke titel door R.M.M.J. Duijm, recreatieondernemer van Recreatieoord De Striene, als door dezelfde persoon als voorzitter van de Samenwerkende Recreatieondernemers Tholen. In de zienswijze wordt de mening gegeven dat Zeeland de recreant zoveel mogelijk de gelegenheid moet bieden langs het grensvlak van land en water te bewegen. Gesteld wordt dat de provincie met het onderhavige ontwerpbesluit een besluit neemt die haaks staat op de visie die met de nota 'Daar bij de waterkant' wordt uitgedragen. R.M.M.J. Duijm en Samenwerkende Recreatie Tholen achten zich in hun rechten en verwachtingen tekort gedaan en verzoeken om het ontwerpbesluit in overeenstemming te brengen met de provinciale beleidsvisie en de gewekte verwachtingen.

De kern van de nota 'Daar bij de waterkant' is dat doorgaande buitendijkse fietsroutes zoveel mogelijk moeten worden toegestaan; dus buitendijks waar het kan en binnendijks waar het moet. In de nota is een indicatief streefbeeld opgenomen dat – indicatief dus – aangeeft waar langs Ooster- en Westerschelde binnen- en buitendijks gefietst zou kunnen worden. Voor het onderhavige dijkvak is op die indicatieve kaart aangegeven dat er niet buitendijks gefietst zal kunnen worden. Het ontwerpbesluit volgt dus het beleid uit de nota. Overigens wordt met de lichtgroene aanduiding op de kaart (= 'binnendijks') enkel bedoeld dat de recreatieve fietsroute aan de binnenzijde wordt vervolgd, waar bij de aanduiding indicatief is en niet een exact traject weergeeft. Op basis van de nota had dus verwacht kunnen worden dat er geen buitendijkse fietsroute zou komen.

Onze overall-overwegingen

Alle zienswijzen richten zich feitelijk op één aspect, namelijk de inrichting van de onderhoudsstrook. In deze overall-bespreking van de zienswijzen richten wij ons uitsluitend daarop.

De zienswijzen zijn in drie groepen te clusteren: een groep van vijf (gemeente, dorpsgemeenschap, watersportvereniging, natuurvereniging en Samenwerkende Recreatie Tholen) die pleit voor gehele openstelling van de onderhoudsstrook, een groep van drie (Staatsbosbeheer, ZMf en Vogelbescherming Nederland) die zich uitspreekt te staan achter voorschrift 8 van ons ontwerpbesluit, gericht op het terugbrengen van een voor het huidige gebruik vergelijkbare groene dijk na de verbeteringswerkzaamheden, en het waterschap dat wil vasthouden aan haar aanvraag: een geasfalteerde onderhoudsstrook met afsluitingen voor doorgaand fietsverkeer.

Waterschap Scheldestromen heeft een vergunning aangevraagd voor het uitvoeren van de onderhoudsstrook in asfalt en het met afsluitingen reguleren van het recreatief medegebruik (wandelen toegestaan, fietsen niet). Hierbij is het van belang te concluderen dat het waterschap niet heeft aangevraagd om de onderhoudsstrook open te stellen voor al het recreatief medegebruik. Zoals we bij de bespreking van de afzonderlijke zienswijzen al hebben aangegeven beoogt het waterschap ons inziens het huidige recreatieve medegebruik doorgang te laten vinden na de dijkverbetering.

In de nota 'Daar bij de waterkant' heeft de provincie haar beleidsvisie gegeven op het gebruik van buitendijkse onderhoudsstroken als doorgaande fietsroute: daar waar het kan doorgaand buitendijks fietsen

toestaan en daar waar het moet, omwille van wettelijke en beleidsmatige vereisten, afsluiten. In de nota is in het indicatieve streefbeeld al aangegeven dat een buitendijkse doorgaande fietsroute in het onderhavige dijkvak niet de verwachting is. Zoals Staatsbosbeheer, ZMf en Vogelbescherming Nederland in hun zienswijzen al aangeven laten de studies die in het kader van het Natura 2000-beheerplan voor de Deltawateren worden verricht zien dat er knelpunten zijn voor het realiseren van een aantal Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Het gaat dan met name om kwetsbare vogelsoorten. Juist in de Oosterschelde komen deze vogelsoorten in de knel, door enerzijds de zandhonger, waardoor het areaal slikken, platen en schorren doorgaand afneemt en vogels steeds minder ruimte en daarbij behorende mogelijkheden hebben, en anderzijds het toenemende menselijke gebruik in deze ruimte. Niet in de laatste plaats door de dijkverbeteringen, inclusief het openstellen van de buitendijkse onderhoudsstroken voor recreatief medegebruik, nemen de mogelijkheden voor dat gebruik steeds meer toe. Vele kilometers groene dijken die voorheen voor recreatief medegebruik slecht bereikbaar waren worden inmiddels recreatief benut. Op die plaatsen is de rust voor vogels verminderd. Om de Natura 2000-doelen te kunnen halen zullen er in het Natura 2000-beheerplan voor de Oosterschelde maatregelen moeten worden opgenomen. Eén van die maatregelen is het zoneren van het menselijke gebruik. Dit betekent dat voor de natuur essentiële kerngebieden als rustgebied moeten worden beheerd. Juist plaatsen waar nog uitgebreide complexen liggen van schorren, platen en slikken zijn de potenties voor behoud en herstel van de kwetsbare natuurwaarden het grootst. Het onderhavige dijktraject ligt langs zo'n complex.

Wij zijn in samenwerking met het waterschap en Rijkswaterstaat Zeeland reeds begonnen aan de concrete invulling van de doorgaande fietsroutes op en langs de zeedijken van Ooster- en Westerschelde. Voor de Oosterschelde is daarbij het IBOS-rapport (Integrale Beoordeling van de effecten van dijkverbetering op de natuurwaarden van de Oosterschelde) uitgangspunt, wat grotendeels overeenkomt met het indicatieve streefbeeld van de nota 'Daar bij de waterkant'. Dit gebeurt als onderdeel van het Natura 2000-beheerplan Deltawateren dat momenteel door Rijkswaterstaat Zeeland wordt opgesteld.

Wij realiseren ons terdege dat er spanning zit tussen de maatschappelijke wensen en de wettelijke en beleidsmatige realiteit. In onze rol als bevoegd gezag nemen wij nadrukkelijk alle betrokken belangen ter harte. De praktijk leert dat het erop aankomt hoe je je doelen wilt bereiken. Maatwerk is vereist, waarbij dus zo goed mogelijk rekening wordt gehouden met alle belangen, zoals geuit in de zienswijzen, belangen die overigens deels niet verenigbaar zijn. Naar aanleiding van alle zienswijzen hebben wij in nauw overleg met het waterschap als vergunningaanvrager en Rijkswaterstaat Zeeland, als voortouwnemer voor het Natura 2000-beheerplan voor de Deltawateren, waar de Oosterschelde toe behoort, intensief gezocht naar een aanvaardbare oplossing. Deze is gevonden. De oplossing behelst voor deze aanvraag het volgende:

- De onderhoudsstrook wordt in dit dijktraject afgewerkt met niet-befietsbaar, niet-afgewalst, grof Open Steenasfalt (OSA 20/32 mm).
- De onderhoudsstrook wordt niet met grond of klei afgestrooid.
- Er worden geen hekken geplaatst waar die voor de dijkverbetering ook niet aanwezig waren.

Wij achten dit een aanvaardbare oplossing die recht doet aan de volgende belangen:

- Het huidige recreatieve gebruik, namelijk te voet, kan na de dijkverbetering onverminderd doorgang vinden.
- Er keert een op termijn groene dijk terug, zodat er landschappelijk geen aantasting plaatsvindt.
- Er zal een onderhoudsweg aangelegd worden die in alle omstandigheden veilig door medewerkers van het waterschap en door in te zetten materieel bereden kan worden.
- De huidige natuurwaarden kunnen op en langs dit dijktraject onverminderd voortbestaan.

Voor de natuurwaarden, de kern van deze vergunning, hebben we het volgende overwogen:

In het ontwerpbesluit hebben we in voorschrift 8 aangegeven dat de onderhoudsstrook zodanig dient te worden ingericht dat deze begroeid raakt en een groen karakter krijgt. Ervaringen van het Projectbureau Zeeweringen leren dat ingeval er een voorland (schor of slikken) langs de dijk ligt, zoals bij het onderhavige dijkvak, OSA na circa 3 jaar begroeid raakt. Het ruwe oppervlak van grof OSA vangt gemakkelijk humus, zand en organisch materiaal in waar zaden kiemen en planten tot ontwikkeling komen. De grove afwerking voorkomt verder dat het onderhoudspad als fietspad gebruikt wordt en er daarmee nieuw gebruik en extra verstoring ontstaat. Feitelijk voldoet de oplossing daarmee aan de voorschriften in de ontwerpvergunning. Voor de duidelijkheid veranderen we voorschrift 8 in een expliciete vaststelling dat het onderhoudspad afgewerkt wordt met grof, niet-befietsbaar, niet-afgewalst OSA.

Ten opzichte van het ontwerpbesluit hebben we in deze definitieve vergunning dus voorschrift 8 aangepast en verder de relevante passages omtrent de afwerking van de onderhoudsstrook.

Deel B. Wettelijk kader en beleid

In paragraaf 1 van dit deel leest u welke artikelen uit de Natuurbeschermingswet 1998 van belang zijn bij het verlenen van deze vergunning.

In paragraaf 2 leest u welk beleid een rol speelt bij de vergunningverlening.

1. Wettelijk kader

Sinds 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Per 1 februari 2009 is de Natuurbeschermingswet 1998 op een aantal onderdelen gewijzigd.

De voor deze vergunningverlening van belang zijnde artikelen zijn:

Artikel 1 sub m

Onder bestaand gebruik wordt verstaan:

1. iedere handeling die op 1 oktober 2005 werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd.
2. iedere handeling die op het moment van aanwijzing van een gebied als beschermd natuurmonument of ter uitvoering van richtlijn 79/409/EEG dan wel op het moment van aanmelding bij de Europese Commissie van een gebied ter uitvoering van artikel 4, eerste lid, van richtlijn 92/43/EEG werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd, voor zover die aanwijzing of aanmelding plaatsvindt na 1 oktober 2005.

Artikel 1 sub n

Onder een Natura 2000-gebied wordt verstaan:

1. een gebied dat is aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid,
2. gebied dat voorlopig is aangewezen als bedoeld in artikel 12, derde lid, of
3. een gebied dat voorkomt op de lijst van gebieden van communautair belang, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van richtlijn 92/43/EEG.

Artikel 2, eerste lid

In dit artikel staat wat we onder 'gedeputeerde staten' verstaan, voor zover niet anders is bepaald.

Gedeputeerde staten = gedeputeerde staten van de provincie waarin geheel of grotendeels zijn gelegen:

- gebieden als bedoeld in artikel 10a (zie hieronder), of
- natuurmonumenten, of
- landschapsgezichten onderscheidenlijk beschermde natuurmonumenten, of
- beschermde landschapsgezichten.

Artikel 2, vijfde lid

Gedeputeerde staten beslissen niet op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, dan in overeenstemming met gedeputeerde staten van de andere provincies waarin het Natura 2000-gebied mede is gelegen voorzover die vergunning betrekking heeft op delen van het gebied, gelegen in die andere provincies.

Artikel 2a

1. Indien een aanvraag van een vergunning als bedoeld in artikel 16, eerste lid, betrekking heeft op een handeling die hoofdzakelijk gevolgen kan hebben voor een deel van een beschermd natuurmonument dat is gelegen binnen de grenzen van één provincie, beslissen gedeputeerde staten van de provincie waarin dat deel van het beschermd natuurmonument is gelegen over de aanvraag.
2. Indien een aanvraag van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, betrekking heeft op een project dat of andere handeling die hoofdzakelijk gevolgen kan hebben voor een deel van een Natura 2000-gebied dat is gelegen binnen de grenzen van één provincie, beslissen gedeputeerde staten van de provincie waarin dat deel van het Natura 2000-gebied is gelegen over de aanvraag.

Artikel 10a, eerste lid

In dit artikel staat dat Onze Minister gebieden aanwijst om de volgende Europese richtlijnen uit te kunnen voeren:

- richtlijn (EEG) nummer 79/409/EEG (Vogelrichtlijn)
- richtlijn (EEG) nummer 92/43/EEG (Habitatrichtlijn)

Artikel 10a, tweede lid

Dit artikel bepaalt dat een besluit de instandhoudingsdoelstelling voor het gebied bevat. Het gaat dan om besluiten, zoals bedoeld in het vorige artikel (het eerste lid van artikel 10a). Onder instandhoudingsdoelstellingen vallen in ieder geval:

- a. doelstellingen die gaan om de instandhouding van de leefgebieden, voorzover dit vereist is volgens richtlijn (EEG) nummer 79/409, of
- b. doelstellingen die gericht zijn op de instandhouding van de natuurlijke habitats of van de populaties van in het wild levende dier- en plantensoorten, voorzover dit vereist is volgens richtlijn (EEG) nummer 92/43.

Artikel 10a, derde lid

Dit artikel bepaalt dat de instandhoudingsdoelstelling (uit artikel 10a, tweede lid) ook betrekking kan hebben op doelstellingen gericht op:

- het behoud van het natuurschoon
- het herstel van het natuurschoon
- de ontwikkeling van het natuurschoon
- de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied.

Voor zover deze niet vallen onder de doelstellingen volgens de richtlijnen uit het tweede lid vereist is.

Artikel 15a, tweede lid

Volgens dit artikel is het gebied geen beschermd natuurmonument meer vanaf het moment dat het gebied wordt aangewezen als Natura 2000-gebied.

Artikel 15a, derde lid

In dit artikel staat dat de instandhoudingsdoelstelling voor het Natura 2000-gebied ook betrekking heeft op eerdere doelstellingen, die gericht waren op:

- het behoud van het natuurschoon
- het herstel van het natuurschoon
- de ontwikkeling van het natuurschoon
- de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied.

Dit geldt ook als het gebied niet langer aangewezen is als beschermd natuurmonument. We houden dan dus doelstellingen aan zoals ze waren toen het gebied nog wel aangewezen was als beschermd natuurmonument.

Artikel 19d, eerste lid

Dit artikel bepaalt dat het verboden is om projecten of andere handelingen te realiseren of onderscheidenlijk te verrichten:

- zonder vergunning van Gedeputeerde Staten, of
- in strijd met voorschriften of beperkingen die aan de vergunning verbonden zijn.

Bovenstaande is het geval als die projecten of handelingen:

- de kwaliteit kunnen verslechteren van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied.
- een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen zijn hierbij het uitgangspunt.
- de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19d, tweede lid

De in het eerste lid bedoelde vergunningplicht is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen die zijn opgenomen in een beheerplan als bedoeld in de artikelen 19a of 19b.

Artikel 19d, derde lid

De in het eerste lid bedoelde vergunningplicht is niet van toepassing op bestaand gebruik gedurende de periode, bedoeld in artikel 19c, eerste lid, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

Artikel 19e

In dit artikel staat dat Gedeputeerde Staten bij het verlenen van een vergunning letten op de instandhoudingsdoelstelling en rekening houden:

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling kan hebben voor:
 - het gebied dat aangewezen is op grond van artikel 10a, eerste lid, of
 - het gebied waarvan de aanwijzing in overweging is genomen, zoals bedoeld in artikel 12, derde lid;
- b. met een beheersplan dat op grond van artikel 19a of artikel 19b is vastgesteld;

- c. met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden

Het gaat hier om het verlenen van een vergunning zoals bedoeld in artikel 19d, eerste lid.

Artikel 19f, eerste lid

In dit artikel staat dat voordat Gedeputeerde Staten een besluit nemen over een vergunning (artikel 19d, eerste lid) een initiatiefnemer van een project eerst een passende beoordeling maakt voor de gevolgen van het gebied. Daarbij houdt hij/zij rekening met de instandhoudingsdoelstellingen:

- als het nieuwe project niet direct verband houden of nodig zijn voor het beheer van een gebied, zoals bedoeld in artikel 10a, eerste lid of artikel 12, derde lid,
- maar dit project in combinatie met andere projecten of plannen wel significante gevolgen kunnen hebben voor het gebied.

Artikel 19f, tweede lid

De passende beoordeling terzake van een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, kan onderdeel uitmaken van een voor dat project voorgeschreven milieu-effectrapportage.

Artikel 19g, eerste lid

Dit artikel geeft aan dat Gedeputeerde Staten pas een vergunning (artikel 19d, eerste lid) kunnen verlenen op het moment dat zij zich ervan hebben verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Dit moet blijken uit een passende beoordeling, zoals bedoeld in artikel 19f, eerste lid.

Artikel 19ia, eerste lid

Dit artikel geeft aan dat ingeval de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied mede betrekking heeft op doelstellingen als bedoeld in artikel 10a, derde lid, artikel 16, eerste tot en met zesde lid, van overeenkomstige toepassing is op handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het Natura 2000-gebied anders dan vereist ingevolge de richtlijnen, bedoeld in artikel 10a, tweede lid, of voor dieren en planten in dat gebied, of die het gebied ontsieren, met dien verstande dat:

- a. in het vierde lid in plaats van het besluit tot aanwijzing als beschermd natuurmonument, bedoeld in artikel 10 wordt gelezen: het besluit tot aanwijzing, bedoeld in artikel 10a;
- b. in het vijfde lid in plaats van een beheerplan als bedoeld in artikel 17 wordt gelezen: de beschrijvingen in het desbetreffende beheerplan, bedoeld in artikel 19a, negende lid;
- c. de krachtens het zesde lid aangewezen handelingen de krachtens artikel 19d, vierde lid, aangewezen handelingen zijn.

Artikel 19ia, tweede lid

Dit artikel geeft aan dat ingeval het eerste lid van toepassing is, een aanvraag van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, tevens als een aanvraag van een vergunning als bedoeld in het artikel 16, eerste lid, in samenhang met het eerste lid geldt.

Artikel 19ia, derde lid

Dit artikel geeft aan dat ingeval een handeling als bedoeld in het eerste lid bestaand gebruik is waarop artikel 19d, derde lid, van toepassing is, in plaats van het verbod, bedoeld in artikel 16, eerste lid, artikel 19c van overeenkomstige toepassing, is, met dien verstande dat de maatregelen, bedoeld in artikel 19c, eerste en tweede lid, tot doel hebben te voorkomen dat bestaand gebruik mogelijk nadelige gevolgen heeft voor het Natura 2000-gebied, gelet op de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid.

Artikel 19l, eerste lid

In dit artikel staat dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor de instandhouding van een gebied dat is aangewezen op grond van artikel 10 of een Natura 2000-gebied als bedoeld in artikel 12.

Deze zorg houdt in ieder geval het volgende in. Weet of kan iemand redelijkerwijs vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kan hebben voor het gebied? Dan is diegene verplicht dergelijke handelingen of nalaten te voorkomen. Is dat niet mogelijk, dan is diegene verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd om die gevolgen te voorkomen. Kunnen de gevolgen niet worden voorkomen, dan is diegene verplicht deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Uitgangspunt is allereerst de instandhoudingsdoelstelling voor gebieden die aangewezen zijn op grond van artikel 10a, eerste lid. Daarnaast nemen we als uitgangspunt de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid.

Artikel 60, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998

Dit artikel bepaalt dat aangewezen beschermde monumenten en staatsnatuurmonumenten gelden als beschermde natuurmonumenten. Het gaat om monumenten op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Artikel 65 van de Natuurbeschermingswet 1998

Sommige gebieden zijn al voordat de wet in werking trad aangewezen als beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten, op grond van de Natuurbeschermingswet. Zie artikel 7, eerste lid en artikel 21 eerste lid.

Voor deze gebieden geldt het verbod van artikel 16, eerste lid van de Natuurbeschermingswet. Dit verbod heeft betrekking op schadelijke handelingen, die buiten het beschermde natuurmonument of staatsnatuurmonument worden verricht, zonder dat deze handelingen vermeld zijn in het aanwijzingsbesluit. Deze regeling wijkt af van artikel 16, vierde lid van de Natuurbeschermingswet.

2. Beleid

De Oosterschelde is een Natura 2000-gebied volgens artikel 1 sub n van de Natuurbeschermingswet 1998.

Natura 2000-doelendocument

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft ambtelijke concepten van het Natura 2000-doelendocument en gebiedendocumenten voor de verschillende Natura 2000-gebieden voor commentaar aan overheden en maatschappelijke organisaties voorgelegd. Onder deze gebieden valt ook Oosterschelde. Dit deed het ministerie in december 2005. In het document zijn kernopgaven voor de verschillende Natura 2000-landschappen geformuleerd. Voorbeelden van deze landschappen zijn Duinen en Noordzee, Waddenzee en Delta. In juni 2006 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit dit doelendocument vastgesteld.

Instandhoudingsdoelstellingen

In januari 2007 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de ontwerpbesluiten voor 111 Natura 2000-gebieden ter inzage gelegd. De Oosterschelde valt onder deze 111 gebieden. In deze ontwerpbesluiten zijn de kernopgaven uitgewerkt in voorlopige algemene instandhoudingsdoelstellingen en instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en -soorten en/of vogelsoorten.

Op 23 december 2009 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het Natura 2000-aanwijzingsbesluit Oosterschelde vastgesteld. In dit besluit is als gevolg van de inspraakreacties op het ontwerpbesluit een aantal wijzigingen doorgevoerd. Dit aanwijzingsbesluit wordt in de overweging bij de aangevraagde vergunning betrokken. Meer over de instandhoudingsdoelstellingen leest u in deel C van deze vergunning.

Beleidsplan Oosterschelde

In 1995 heeft de Stuurgroep Oosterschelde het Beleidsplan Oosterschelde 1995 vastgesteld. Dit beleidsplan beschrijft een integrale visie op de ontwikkeling van het gebied. Voor de inrichting en het beheer van de Oosterschelde is de hoofddoelstelling als volgt:

'Het behoud en zo mogelijk versterking van de natuurlijke waarden, met inachtneming van de basisvoorwaarden van een maatschappelijk functioneren van het gebied, waaronder vooral de visserij, wordt begrepen.'

In 2000 is de Stuurgroep Oosterschelde opgeheven en kwam de beleidsuitvoering in handen van het bestuur van het in 2000 opgerichte Nationaal Park Oosterschelde. Het Beheers- en Inrichtingsplan Nationaal Park Oosterschelde zet het beleid van het Beleidsplan Oosterschelde 1995 voort. Het Nationaal Park Oosterschelde heeft dit inrichtingsplan in 2001 vastgesteld.

Voor de Oosterschelde geldt als randvoorwaarde dat de veiligheid van het gebied voor de zee te allen tijde gewaarborgd moet zijn.

Omgevingsplan Zeeland 2006-2012

In 2006 heeft Provinciale Staten van Zeeland het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012 vastgesteld. Dit omgevingsplan is een integratie van het provinciale streek-, milieubeleids- en waterhuishoudingsplan. Het omgevingsplan zet in op een dynamisch en aantrekkelijk Zeeland. Enerzijds is het een beleidsuitwerking dat voor concentratie, uitbouw en versterking van economische activiteiten in de havens en het steden-netwerk en anderzijds voor behoud en versterking van de groenblauwe oase die Zeeland is kiest.

Het plan stelt dat het goed gaat met de Zeeuwse natuurgebieden, maar onvoldoende goed met de Zeeuwse natuur. Weliswaar krijgen steeds meer gebieden een natuurbestemming, toch zijn er nog steeds plant- en diersoorten die het veld moeten ruimen door versnippering en de kwaliteit van de omgeving. Behoud van biodiversiteit vraagt om voortgaan op de weg te komen tot een duurzaam en robuust ecologisch netwerk.

Het Omgevingsplan Zeeland geeft aan dat er voor zeer kwetsbare en waardevolle gebieden sprake is van een beschermingsregime. Binnen dit regime zijn nieuwe projecten, plannen of handelingen niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van een gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Dit beschermingsregime sluit aan bij het afwegingskader in de Nota Ruimte voor de Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast geldt voor deze gebieden nationale en internationale wetgeving zoals de Natuurbeschermingswet 1998.

Veiligheid tegen overstromen

Het Omgevingsplan Zeeland geeft aan dat de bescherming tegen overstromingen door klimaatverandering en zeespiegelstijging weer actueel is. Het garanderen van duurzame veiligheid is daarom van groot belang. De aanpak van de zogenoemde zwakke schakels moet prioriteit hebben. Zeeland heeft, juist vanwege haar ligging in de frontlinie, de ambitie ruimte te bieden voor experimenten op het gebied van de kustverdediging. Zeeland wil een laboratorium worden, waar kennis opgedaan wordt die wereldwijd inge-

zet kan worden in gebieden die evenals Zeeland geconfronteerd zullen gaan worden met de gevolgen van de klimaatverandering.

Recreatief medegebruik van zeeweringen

Het provinciale beleid is er op gericht om de beleving van natuur en landschap in de volle breedte te versterken. Specifiek over het recreatieve medegebruik van de Zeeuwse zeeweringen is in september 2010 de beleidsnota "Daar bij de waterkant" vastgesteld. Deze nota geeft een kaart met een indicatief streefbeeld van recreatieve fietsroutes op en langs zeedijken rond de Oosterschelde en de Westerschelde (buitendijks, dan wel binnendijks fietsen en recreëren). Uitgangspunt hiervoor is dat er binnen de randvoorwaarden van wet- en regelgeving gezocht wordt naar een optimale combinatie van (natuur-)bescherming en (natuur-)beleving: beschermen waar het moet (meestal creëren van rustige zones vanwege het voorkomen van belangwekkende aantallen vogels) en genieten van natuur en landschap waar het kan. Bij dijktrajecten waarbij er (mogelijk) spanning is tussen natuur en recreatie moet maatwerk gezocht worden. In een passende beoordeling kan dit maatwerk op zijn effecten op beschermden Natura 2000-waarden onderzocht en beoordeeld worden. Hieruit zal moeten blijken of de gekozen inrichting al of niet tot niet significant-negatieve effecten zal leiden en vergunbaar is.

Deel C. Gebiedsbeschrijvingen en instandhoudingsdoelstellingen Oosterschelde

Hieronder leest u in paragraaf 1 een algemene gebiedsbeschrijving van het Natura 2000-gebied Oosterschelde. In paragraaf 2 beschrijven we zeer gedetailleerd de instandhoudingsdoelen van het gebied. De instandhoudingsdoelen uit deze hele paragraaf en het beleid dat u hebt kunnen lezen in deel B van deze vergunning, zijn voor ons het toetsingskader voor de vergunning.

1. Gebiedsbeschrijving van Oosterschelde

1.1 Oosterschelde

Het gebied Oosterschelde is een onderdeel van het voormalige estuarium van de Schelde. In 1986 is de Oosterschelde van de zee afgesloten door een stormvloedkering, die de getijdenwerking nog in enige mate toelaat. Als gevolg van de getijdenstromen vinden erosie- en sedimentatieprocessen plaats. Dit veroorzaakt een wisselend patroon van schorren, slikken en droogvallende platen (het intergetijdengebied), ondiep water en diepe getijdengeulen.

In de monding van de Oosterschelde bevinden zich de diepste stroomgeulen die plaatselijk een diepte bereiken van 45 meter. Tussen deze stroomgeulen en in het gebied ten oosten van de Zeelandbrug bevinden zich uitgestrekte gebieden met ondiepe wateren met zandbanken. In het oosten en noorden van het gebied komen grote oppervlakten slikken voor.

Binnendijks worden langs de oever een groot aantal karrenvelden, inlagen en kreekrestanten tot het gebied gerekend. Deze gebieden bestaan voornamelijk uit vochtige graslanden en open water. Het water, het intergetijdengebied en de binnendijks gelegen gebieden vormen samen het leefmilieu voor de rijke flora en fauna van het gebied. De grote variatie aan milieutypen in het gebied gaat gepaard met een grote diversiteit aan dier- en plantensoorten. Deze variatie aan milieutypen wordt bepaald door factoren als getij, stroming, watertemperatuur, hoogteligging, waterkwaliteit en sedimentsamenstelling.

Vogelrichtlijngebied Oosterschelde

De Oosterschelde is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. De kustwateren (zout), intergetijdengebied, schorren en binnendijkse gronden (o.a. brakke inlagen) vormen namelijk samen het leefgebied van een aantal vogelsoorten dat beschreven staan in de Vogelrichtlijn. In Bijlage I van de Vogelrichtlijn staat een aantal vogelsoorten opgenoemd dat in de Westerschelde hun leefgebied heeft (artikel 4.1). Ook fungeert het gebied als broed-, rui- en overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (artikel 4.2).

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat we het voortbestaan en/of de voortplanting van de vogelsoorten zo veel mogelijk ondersteunen. Het gebied vormt een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel dat de vogels zo goed mogelijk beschermt.

Habitatrichtlijngebied Oosterschelde

Het gebied Oosterschelde behoort tot het Natura 2000-landschap 'Noordzee, Waddenzee en Delta'. De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Oosterschelde is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden, die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren. Ook nieuwe natuur valt binnen dit gebied, als dit noodzakelijk is om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden hebben is alleen rekening gehouden met vereisten die te maken hebben met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

2. Instandhoudingsdoelstellingen van Oosterschelde

2.1 Hoofdpijnen van de Natura 2000-doelen

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstellingsopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ('richting geven') en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

De algemene doelen betreffen behoud en indien van toepassing herstel van:

- de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;

- de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.2 Kernopgaven voor de Oosterschelde

In het doelendocument is voor de Oosterschelde een aantal kernopgaven geformuleerd. Deze zijn:

- Behoud van slikken en platen voor rustende en foeragerende niet-broedende vogels en rustgebieden voor de gewone en grijze zeehond.
- Behoud en herstel van schorren en zilte graslanden (buitendijks) met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en gedijregime en als hoogwatervluchtplaats.
- Behoud en ontwikkeling van kwaliteit binnendijkse brakke gebieden voor noordse woelmuis en voor broedvogels (kluut, sterns) en als hoogwatervluchtplaats, overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) brakke variant van ruigten en zomen (harig wilgenroosje), schorren en zilte graslanden (binnendijks) en als hoogwatervluchtplaats.

2.3 Instandhoudingsdoelen voor de Oosterschelde

De kernopgaven zoals u ze hierboven heeft gelezen, zijn in het aanwijzingsbesluit ' Oosterschelde' van 23 december 2009 vertaald in instandhoudingsdoelen.

Voor de *habitattypen* zijn de volgende doelen opgenomen:

- H1160 Grote baaien: behoud van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.
- H1310 Zilte pionierbegroeiingen: uitbreiding van de oppervlakte en het behoud van de kwaliteit van zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A).
- H1320 Slijkgrasvelden: behoud van de oppervlakte en de kwaliteit.
- H1330 Schorren en zilte graslanden: behoud van de oppervlakte en de kwaliteit van de schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) en uitbreiding van de oppervlakte en het behoud van de kwaliteit van schorren en zilte graslanden, *binnendijks* (subtype B).
- H7140 Overgangs- en trilvenen: uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B).

Voor de *habitatrichtlijnsoorten* zijn de volgende doelen opgenomen:

- H1340 Noordse woelmuis: uitbreiding van de verspreiding, de omvang en het behoud van de kwaliteit van het leefgebied voor de uitbreiding van de populatie.
- H1365 Gewone zeehond: behoud van de omvang en de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied voor uitbreiding van de populatie voor een regionale populatie van ten minste 200 exemplaren in het Deltagebied.

Voor de *broedvogelsoorten* zijn de volgende doelen opgenomen:

- Behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van:
 - A132 Kluut ten minste 2.000 paren;
 - A137 Bontbekplevier ten minste 100 paren;
 - A191 Grote stern ten minste 4.000 paren;
 - A193 Visdief ten minste 6.500 paren;
 - A195 Dwergstern ten minste 300 paren.
- Uitbreiding van de omvang en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied, met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van:
 - A138 Strandplevier ten minste 220 paren.
- Behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied, met een draagkracht voor een populatie van:
 - A081 Bruine kiekendief ten minste 19 broedparen;
 - A194 Noordse stern ten minste 20 paren.

Voor de *niet-broedvogelsoorten* zijn de volgende doelen opgenomen:

- Behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van:

- A004 Dodaars gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde)
- A005 Fuut gemiddeld 370 vogels (seizoensgemiddelde)
- A007 Kuifduiker gemiddeld 8 vogels (seizoensgemiddelde)
- A017 Aalscholver gemiddeld 360 vogels (seizoensgemiddelde)
- A026 Kleine zilverreiger gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde)
- A034 Lepelaar gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde)
- A043 Grauwe gans gemiddeld 2.300 vogels (seizoensgemiddelde)
- A045 Brandgans gemiddeld 3.100 vogels (seizoensgemiddelde)
- A046 Rotgans gemiddeld 6.300 vogels (seizoensgemiddelde)
- A048 Bergeend gemiddeld 2.900 vogels (seizoensgemiddelde)
- A050 Smient gemiddeld 12.000 vogels (seizoensgemiddelde)
- A051 Krakeend gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde)
- A052 Wintertaling gemiddeld 1.000 vogels (seizoensgemiddelde)
- A053 Wilde eend gemiddeld 5.500 vogels (seizoensgemiddelde)
- A054 Pijlstaart gemiddeld 730 vogels (seizoensgemiddelde)
- A056 Slobeend gemiddeld 940 vogels (seizoensgemiddelde)
- A067 Brilduiker gemiddeld 680 vogels (seizoensgemiddelde)
- A069 Middelste zaagbek gemiddeld 350 vogels (seizoensgemiddelde)
- A103 Slechtvalk gemiddeld 10 vogels (seizoensmaximum)
- A125 Meerkoeft gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde)
- A130 Scholekster gemiddeld 24.000 vogels (seizoensgemiddelde)
- A132 Kluut gemiddeld 510 vogels (seizoensgemiddelde)
- A137 Bontbekplevier gemiddeld 280 vogels (seizoensgemiddelde)
- A138 Strandplevier gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde)
- A140 Goudplevier gemiddeld 2.000 vogels (seizoensgemiddelde)
- A141 Zilverplevier gemiddeld 4.400 vogels (seizoensgemiddelde)
- A142 Kievit gemiddeld 4.500 vogels (seizoensgemiddelde)
- A144 Drieteenstrandloper gemiddeld 260 vogels (seizoensgemiddelde)
- A149 Bonte strandloper gemiddeld 14.100 vogels (seizoensgemiddelde)
- A157 Rosse grutto gemiddeld 4.200 vogels (seizoensgemiddelde)
- A160 Wulp gemiddeld 6.400 vogels (seizoensgemiddelde)
- A161 Zwarte ruiter gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde)
- A162 Tureluur gemiddeld 1.600 vogels (seizoensgemiddelde)
- A164 Groenpootruiter gemiddeld 150 vogels (seizoensgemiddelde)
- A169 Steenloper gemiddeld 580 vogels (seizoensgemiddelde)
- Behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied van:
 - A037 Kleine zwaan
- Behoud van de omvang en de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van:
 - A143 Kanoet gemiddeld 7.700 vogels (seizoensgemiddelde)

2.4 Instandhoudingsdoelstellingen versus 'oude doelstellingen'

Naast de doelstellingen vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn blijven ook de doelstellingen vanuit de aanwijzing van de Oosterschelde als beschermd natuurmonument van kracht. Deze doelstellingen hebben betrekking op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van dat deelgebied (artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998), en wel zoals het is bepaald in het vervallen besluit. We noemen dit verder: 'de oude doelen'.

Gaan deze oude doelstellingen over Natura 2000-waarden, dan vallen ze onder de instandhoudingsdoelstellingen zoals u ze hiervoor heeft gelezen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura 2000-doelen te bereiken. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn omdat de doelen om tegenstrijdig beheer vragen. In die gevallen gaan de Natura 2000-doelen voor. Dit doen we om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

In het in voorbereiding zijnde beheerplan voor het Natura 2000-gebied worden de oude doelen in ruimte en tijd uitgewerkt. Net als de overige instandhoudingsdoelen. Ook wordt dan uitgewerkt waar, gezien de oude doelen, achteruitgang van het natuurschoon de natuurwetenschappelijke betekenis toegestaan wordt ten gunste van Natura 2000-doelen.

2.5 De oude doelen voor de Oosterschelde

Binnen het Natura 2000-gebied Oosterschelde gelden de oude doelen voor de deelgebieden 'Oosterschelde-buitendijks' en 'Oosterschelde-binnendijks'.

Voor 'Oosterschelde-buitendijks' gaat het om de volgende doelen:

- Behoud van het gebied als internationaal belangrijke schakel in een samenhangend systeem van waterrijke gebieden in het West-Palearctische gebied.
- Behoud van het ecologisch samenhangende geheel van open water, platen, slikken en schorren.
- Behoud van de kenmerkende grote geomorfologische, bodemkundige en hydrologische verscheidenheid.
- Behoud van de waardevolle levensgemeenschappen die te danken zijn aan de verscheidenheid van milieuomstandigheden.
- Behoud van:
 - minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen (blaaswier, darmwiervegetaties, klein en groot zee gras, Engels slijkgras, zee kraal, zee aster, kwelder gras, schorrezout gras, lamsoor, zee weegbree, gewone zoutmelde, strandkweek, zeealsem, rood zwenkgras, zilte rus, melkkruid, Engels gras, schorrekruid, strandmelde, spiesmelde, reukloze kamille, klein slijkgras, knotswier, groefwier en suikerwier),
 - het nationale en internationale belang als overwinteringsgebied, doortrekgebied en permanente verblijfplaats voor een groot aantal vogelsoorten (scholekster, kanoetstrandloper, bonte strandloper, wulp, tureluur, zilverplevier, steenloper, smient, pijlstaart, bergeend, rotgans, brandgans, kleine zwanen, kolganzen, rietganzen, tureluur, wilde eend, visdief, bontbekplevier, strandplevier en kluut)
 - de aquatische zoutwaterlevensgemeenschappen (zeepokken, mosselen, kokkels, platte slijkgaper, wadpier, draadworm, zager, nonnetje, zeeduizendpoot, wadslakje, alikruik, strandkrab, garnaal, slijkgarnaal, wilde mosselbanken, fauna van dijkvlooiingen met zakpijpen, zeedahlia's, zee-anjelier, sponzen, oesters, alikruiken, zeepokken, kreeft, zee kat, zeedonderpad, zeenaald, zwarte grondel, botervis, snotolf en harnasmannetje)
 - met vele soorten plantaardig en dierlijk plankton en vissen (schol, schar, bot, tong, haring en sprout) dankzij de goede waterkwaliteit en het (potentiële) leefgebied voor de zee hond.
- Behoud van het weidse karakter en ongereptheid uit een oogpunt van natuurschoon.

Voor 'Oosterschelde-binnendijks' gaat het om de volgende doelen:

- Behoud van het gebied, in samenhang met de binnendijkse natuurgebieden, als internationaal belangrijke schakel in een samenhangend systeem van waterrijke gebieden in de West-Palearctische trekzone voor vogels.
- Behoud van de inlagen, karrevelden, kreekresten, eendenkooien en een graslandgebied.
- Behoud van de belangrijke ecologische en geohydrologische relaties met de Oosterschelde.
- Behoud van de kenmerkende grote geomorfologische, bodemkundige en hydrologische verscheidenheid.
- Behoud van de waardevolle levensgemeenschappen dankzij de verscheidenheid in milieuomstandigheden, met name die van getijloze zoute en brakke milieus van gradiëntsituaties van zout naar zoet en van nat naar droog.
- Behoud van:
 - de functie als leefgebied voor haas, konijn, mol, wezel, bunzing, hermelijn, noordse woelmuis en rugstreepdier.
 - Minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen, waarin zeldzame plantensoorten voorkomen zee kraal, schorrekruid, schorrezout gras, kweldergrassen, zilte rus, zee aster, melkkruid, kamgras, rood zwenkgras, veldgerst, duizendblad, kattedoorn, kleine klaver, riet, zeebies, spiesmelde, slanke waterbies, moeraszout gras, valse voszegge, zomprus, ruppia, scheidfontein kruid, zilte waterranonkel, zannichellia, duinriet, zee groene zegge, moeraswespenorchis, bleekgele droogbloem, stijve ogentroost, duindoorn, fraai duizenguldenkruid, zilte zegge, lidsteng, rode waterereprijs, mattenbies, zeerus, zee groene rus, kleine lisdodde, brede stekelvaren, wijfjesvaren, moerasvaren, veenmos, oeverzegge, moeraswilgenroosje, waterzuring, lisdodde, oeverzegge, cyperzegge, tweerijige zegge, scherpe zegge, braam, galigaan, geelhartje, rietorchis, greppelrus, krielparnassia, kwelderzegge, strandbiet, zee wind, blauwe zeedistel, harig wilgeroosje, rietzwenkgras, lamsoor, gevlekte orchis, tenger fonteinkruid, gedoorn d hoornblad, waterranonkel, kweek, grote brandnetel, breedbladige orchis, addertong, gewone vlier, meidoorn en hondsdrif).
 - Behoud als broedgebied (bosrietzanger, rietzanger, rietgors, kleine karekiet, waterhoen, meerkoet, dodaars, Kievit, scholekster, tureluur, grutto, kluut, bontbekplevier, strandplevier, kokmeeuw, visdief, noordse stern, eenden, kleine plevier, tjiftjaf, winterkoning, spotvogel, bruine kiekendief en blauwborst), foerageergebied (kluut, tureluur, Kievit, grutto, smient, rotgans) en pleisterplaats van nationaal en internationaal belang voor kust- en weidevogels, ganzen, eendachtigen en steltlopers.

- Behoud van de variatie in de elementen water, land, dijken, vegetatietypen en vogelrijkdom uit het oogpunt van natuurschoon.

2.6 Toetsingskader

De instandhoudingsdoelen uit deze hele paragraaf en het beleid dat u hebt kunnen lezen in deel B van deze vergunning zijn voor ons het toetsingskader voor de vergunning.